

Poštarna paušalirana

ŠUMARSKI LIST

Izdaje Jugoslovensko Šumarsko Udruženje

Uređuje redakcioni odbor. — Glavni i odgovorni urednik:
ing. Milan Marinović.

Br. 10.

Zagreb, 1. oktobra 1923.

God. 47

Sadržaj:

Живио Пријестолонасљедник! — Kod Njegovog Veličanstva Kralja na Bledu. — Borba oko dugotrajnih ugovora. — Dr. ing. Karel Siman: Prodaja drva iz državnih šuma u Podkarp. Rusiji. — Ing. Josef Opletal: Prodaja drva iz državnih šuma u Podkarp. Rusiji. — Ing. Vil. Putiek (Ljubljana): Gradišnica ali Vražja jama pri Logateu v Sloveniji. — Фед. Радченко (никшић): На дневном реду. — Šumska industrija i trgovina. — Literarni pregled. — Bilješke. — Iz Jugoslov. Šumarskog Udruženja. — Službene vijesti.

USTRELJENO DIV JAČINO

srne, divje kozle, divje prašiče, zajce,
fazane, jerebice, kljunače, divje race

K U P U J E

vsaki čas in vsako množino po naj-
višjih cenah od oddajnih postaj

E. V A J D A

veletrgovina z divjačinò

ČAKOVEC, Medjimurje, Jugoslavija.

Tel. int. št. 59, 4, 3. Brzojavi: Vajda Čakovec.

Večje love prevzemamo potom naših
organov od lovišč.

Soliden in točen obračun.

Lastne hladilne
naprave.

Lastna predajna
mesa v največjih
tržnih inozemstva

ŠUMARSKI LIST

izlazi svakog prvog u mjesecu na 3—5 tiskanih araka.

Članovi redovni J. Š. U. dobivaju ga besplatno nakon podmirenja članskog god. doprinosa od 50 Din.

Članovi pomagači a) kategorije plaćaju godišnje 25 Din.
b) " " " " 100 "

Članovi u temeljači i dobrotvori dobivaju ga nakon jedno-kratnog doprinosa od 500 dot. 3.000 Din.

Pretplata na list iznosi za nečlanove 100 Din. godišnje.

Novac se šalje za članove iz Slovenije na Podružnicu J. Š. U. u Ljubljani na ček. broj 11.054 ili po poštnoj nakaznici, za sve ostale pak na ček. J. Š. U. 34.293 ili na adresu blagajnika: Zagreb, Vukotinovićevo ulica 2.

Uredništvo i uprava nalazi se u Šumarskom domu Zagreb, Vukotinovićevo ul. 2. Telefon 6—60.

Za oglase plaća se:

1. Za stalne oglase (inserate) na:

$\frac{1}{4}$ strana 250 (dvijestopadeset) Din. $\frac{1}{4}$ strane 62 $\frac{1}{2}$ (šestdesetidva $\frac{50}{100}$) Din.
 $\frac{1}{2}$ strane 125 (stodvajsetipet) Din. $\frac{1}{8}$ strane 31 $\frac{1}{2}$ (tridesetijedan $\frac{25}{100}$) Din.

2. Za dražbene i sl. oglase 60% više.

Sakupljači oglasa dobivaju nagradu.

Sinje.
Skretnice.
Okretaljke.
Vagoneti.
Trukovi.
Hunte.
Točkovi.
Ležaji.
Cavli.
Šarafi.
Spojne ploče.

ZAGREB
ILICA BR. 65
TELEFON 19-12

Beograd
OBILIĆEV
VENAC 36

BOGATO
SKLADIŠTE

„USKOPRUGA“

Poduzeće za željezničke i industr. potrepštine

Zastupstvo: R. DEŽMA I DRUG, ZAGREB, Ilica 65.

Живио Пријестолонасљедник!

Дне 6. септембра расирила се муњевишом брзином вијесиш, која је раздрагала срца цијelog нашег народа. Родио се Пријестолонасљедник!

Од притиска колибе па до сјајне палаче, од морских обала и низина па све до врлешних брјегова, свуда, где обишаја народ наш диљем красне ове домовине, свуда је па вијесиш изазвала чувство љежнje љубави и односиш према малом принцу, који је позван, да данас суђра наслиједи Пријестол династије Карађорђевића.

Из свих крајева наше државе па и преко граница њезиних од неослобеђене браће наше и од свих пријатеља нашег народа стизали су гласови весеља; па овај догађај је хисторичког значаја, јер рјеђава велико питање, важно шако с нацијоналног као и с државног гледишта. Рођење Насљедника Пријестола је за наше шешке прилике консолидацијони елеменат првог реда и сваки пријатељ ове државе поздравља га с искреним весељем и радошћу.

Ми шумари и сви припадници велике ове привредне гране гледамо након тог догађаја мирније у будућност, јер све оно, што учвршије ову државу, даје нам гаранције и за напредак наше струке, за који су први увјеши: мирне и срећене прилике.

Надуја нас нарочиштим весељем ова срећа нашег узвишеног Владара још и зашто, што се је он као нарочишти пријатељ и штовање наших шума и лугова и искрени љубитељ лова прихватајо покровиштељством над нашим удружењем и одонда описано показивао нарочишти интерес за нашу струку.

Ујверени, да ће ту љубав за ово наше велико народно благо усавиши и у душу свог љубљеног Сина, гледамо с великим повјерењем у будућност и кличемо:

Да живи Његово Величанство Краљ!

Да живи Њено Величанство Краљица!

Да живи Његово Височанство Пријестолонасљедник!

Поводом радосног догађаја у Краљевском дому сазвана је дне 7. IX. у Загреб свечана сједница Југосл. Шумарског Удружења, којој су присуствовали загребачки чланови.

Предлог, да се Њ. Величанству одашаље поздравни брзојав, примљен је одушевљеним поклицима Краљевском Дому.

Брзојав гласи:

„Његовом Величанству Краљу АЛЕКСАНДРУ I.

Београд.

Главна управа Југословенског Шумарског Удружења са свечане сједнице, сазване поводом радосног догађаја у Превишићем Дому свог Краља и Покровитеља, придружује се изражају радости цијелог нашег народа и моли Светишића, да чува и штити Његово Височанство Пријестолонасљедника.

Да живи Ваше Величанство, да живи Њено Величанство Краљица, да живи Његово Височанство Пријестолонасљедник.“

Након тога је предсједник закључио сједницу, која је протекла у достојанственом и свечаном расположењу.

На тај брзојав стигао је предсједнику Ј. Ш. У. овај одговор:

„Пријатно дирнути топлом честитком и лепим жељама, израженим у име Југословенског Шумарског Удружења приликом рођења Наследника Престола, Њихова Величанства срдачно захваљују тој установи.

В. Д. Шефа Кабинета Пуномочни Министар:

Поштис.

Kod Njegovog Veličanstva Kralja na Bledu.

Najveća grupa učesnika skupštine J. Š. U. u Ljubljani prijava se za izlet na Bled. Bilo ih je preko 200.

Krenuvši ranim vozom iz Ljubljane, pošli su izletnici kroz romantični klanac Vintgar. I oni, koji su već češće imali sreću da uživaju prirodne krasote ovog klanca, što se s pravom ubraja među najljepše dijelove naše »Svice«, vraćali su se puni novih dojmova i utisaka; a oni, koji su prvi put prolazili »skozi Vintgar«, nisu mogli sakriti očitog uzbudjenja, koje je u njima proizvela njegova divlja priroda.

Kratak odmor u restauraciji na izlazu iz Vintgara pričinjao se predugim naročito za one, koji su prvi put išli na Bled.

Bled! Koliko čeznutljive romantike sakriva za nas iza oslobođenja ova riječ! Nekad skromno ljetovalište s opjevanim otočićem i zvoncem želja — postaje omiljelim Kraljevim ljetovalištem, a kroz to i obligatno ljetno boravište društvene elite i visokih političara. Poslije narodnog ujedinjenja nitko si ne može ni zamisliti Slovenije, pa ma i najkraći boravak u njoj bez izleta na Bled.

Je li dakle čudo, da su i naši šumari skratili odmor u vintgarskoj restauraciji, samo da što prije ugledaju ponos i biser Slovenije — Bled!

Stari grad na strmoj visokoj pećini, čarobni otočić s crkvicom, mirno jezero okruženo alpinskim orijašima učinili su vanredan utisak na sve izletnike; pa ipak je svaciće oko prije svega tražilo jedan dvorac, a svi su upiti bili jednaki: »Gdje je Kralj?« I svako je želio, da se čamcem proveze što bliže dvorcu, ne bi li na kojem prozoru ili u parku slučajno opazio Njega, obljudbljenog Vladara naše lijepe države, koji se ovdje u tišini odmara od teških državničkih briga.

Tada nije još nitko ni slutio, kakovim zanimanjem prati Njegovo Veličanstvo sve, pa i najsitnije dogodaje našeg javnog života te je potpuno upućen i o ovom izletu udruženja, koje je uzeo pod svoje moćno pokroviteljstvo. U prvi mah se nije ni htjelo povjerovati vijesti, da je Kralj izjavio želju: primiti sve ukupne učesnike ovog izleta našeg udruženja u svom ubavom dvorcu Suvoboru. No kad se je saznalo, da je to živa istina, nastalo je neobično radosno raspoloženje i nepritajiva uzbudenost.

Tek je minuo ručak, a već su stizavale grupe članova do hotela Petранa, odakle je imala krenuti povorka u dvorac Suvobor.

Nešto prije 5 sati krenula je duga povorka izletnika prema dvorcu te se je svrstala u dvoredove u parku nedaleko samog

dvorca. Razumljiva uzbudjenost rasla je to više, što se je bližao čas dolaska Njegovog Veličanstva. Sva su lica pokazivala vanredno veselje i ujedno zahvalnost prema svom Vladaru za ovu blagonaklonost prema našem udruženju.

Kraljevi adjutanti i Ministar dvora prikupili su potrebne informacije i na čas se udaljili, a odmah zatim postiglo je uzbudjenje kulminaciju. Po držanju straža vidjelo se, da se kralj približuje.

I On se je doista približavao praćen svojom užom pratnjom. Dolazio je laganim koracima, sa smiješkom na licu.

To je bio momenat, koji se ne da opisati. Naročito je čuvstvo obuzelo one članove, koji još nisu vidjeli Kralja. Naučeni, da Vladare gledamo tek na slikama ili u vanrednim prilikama i to tek na momente i u velikoj udaljenosti, nismo pravo htjeli vjerovati svojim očima, da se evo približuje junački potomak Karađorđevića, Kralj udruženih Jugoslovena među nas, da u našem krugu provede par časova, da kraj tolikih vladarskih briga posveti pažnju još i članovima našeg udruženja.

Gromki živio! pozdravio je Kralja, na što je istupio potpredsjednik Ćirković te ga pozdravio kratkim govorom i predao mu naročito izdanje knjige »Gozdarstvo v Sloveniji«. Značajno je, da se je kralj sjetio Ćirkovića, makar se je samo jedanput u životu sastao s njime.

U pratnji Ćirkovića i Stamenkovića te svoje uže svite prilazio je Kralj redom članovima glavne uprave: Marinoviću, Bajiću, Čeoviću, Dandi, Slijepčeviću, Manojloviću, Kneževiću, Rohru, Petroviću, Grünwaldu i Miletiću. Kod svakog pojedinca zanimalo se za šumarske prilike kraja, u kojem služi. Zatim je prišao delegatima iz Čehoslovačke te je izrazio svoje veselje nad njihovom prisutnošću i potanko se raspitivao za njihove šumarske prilike. Poslije toga nagovorio je kralj još dvadesetak članova i njihovih gospoda. Osobito se je zanimalo za prilike sjeće te omjer pošumljenja prema sjeći šuma, iz čega se vidilo, da je vrlo dobro upućen u današnje odnošaje. Isto mu je tako bio poznat i naš uvoz stranog drveta, ali ga je ipak iznenadila velika količina uvoza kraj tolikog obilja šume. Prilike lova, pošumljenja kraša, opskrbe naroda s drvetom i slična pitanja za pojedine krajeve države privlačila su toliku pažnju Kraljevu, da si je dao sve potanko protumačiti i obrazložiti.

Naročito je zanimanje pokazalo Kralj za rad našeg udruženja te je bio vrlo zadovoljan izjavom Ćirkovićevom, da u našem društву nije nikad bilo razmirica ni nesloge, već da svi rade u najvećem skladu na procvat i boljitet struke i naroda. Kralj je nalogao, da takova društva mogu samo onda uspješno raditi, a k o s e k l o n e p o l i t i k e t e o s t a n u u g r a n i c a m a s t r učnog rada.

Nakon odlaska Nj. Veličanstva Kralja.

Demokratski ton i ljubezljivost, kojom je Nj. Veličanstvo nagovaralo svakog pojedinca, nisu ostali bez utiska na sve prisutne i brzo je nestalo one uzrujanosti, koja je sve ubuzela u prvi mah. Sad su svi bili sretni, što govore sa svojim Kraljem u svom materinskom jeziku i svaki je pojedinac imao samo jednu želju, da i njega Kralj nagovori. A oni, koji su bili time počašćeni, osjećali su se vanredno sretnima, da su dočekali momenat, koji se pruža u životu rijetkom pojedincu.

Pol sata prošlo je kao jedan čas, kao lijep san, koji bi htjeli produljiti čim dalje... Nakon polsatnog cercla udaljio se Kralj, praćen burnim povicima, koji nisu prestali, dok nije unišao u dvorac, okrenivši se još par puta i mašući rukom.

Nakon odlaska Kraljevog bili su učesnici ovog lijepog događaja počašćeni bogatom zakuskom te se zatim udaljili...

Ovaj prijem u dvoru Suvoboru bio je najsvetlij i momenat ljubljanske skupštine, koji će svima ostati u neizbrisivoj uspojenosti.

Borba oko dugotrajnih ugovora.

Dugoročni eksplotacijoni ugovori nisu samo kod nas predmetom aktualnih rasprava, već i u drugim zemljama, koje imaju prastarih, zatvorenih šuma. Tako se u svjetskoj stručnoj javnosti već dulje vremena vodi polemika o dugoročnom ugovoru, po kojem bi se imale dati u eksplotaciju karpatske šume, koje su po ugovoru o miru pripale českoslovačkoj republici.

Malo čudno zvuči, da se ovaj zastarjeli način iskorištavanja šuma kani uvesti u zemlji, koja se ubraja među najnaprednije u pogledu šumarstva. Da to bude razumljivije, mora se uzeti u obzir, da se u Č. S. R. mogu razlikovati 3 stupnja gospodarenja sa šumama. U Českoj preteže vrlo dobro uređen privatni šumski posjed, koji je isto tako industrijaliziran kao i onaj mali procenat državnih šuma. Na drugom su mjestu slovačke državne šume, koje su još za mađarske ere podignute na drugu etapu gospodarenja otvaranjem šuma pomoću modernih prometila i njihovim iskorištavanjem u vlastitoj režiji (Čehoslovaci su pošli za korak napred, pa obavljuju i prerađunu pilanama u drž. režiji). Na trećem su mjestu velike karpatske šume, snabdjevane tek mrežom vodenih puteva. Ove zahtijevaju ogromne investicije za moderna prometala, koja bi omogućila onakovu intenzivnu eksplotaciju, koja je danas kraj vodenih komunikacija nemoguća.

Čehoslovačka vlada kanila je prepustiti te šume jednom američkom konzorciju, koji bi sagradio prometala i kupovao sav etat, što bi ga državno šumarstvo i koristilo u vlastitoj režiji. Značajno je kod toga ugovora, da bi se cijene ustavile u zlatnim dolarima unaprijed, a isto bi tako kupci investirali ogromne svote u instalacije tvornica za prerađu drveta, u prometala itd. Taj je ugovor našao na veliku kritiku stručne javnosti; napadali su ga najviše bivši gen. direktor drž. šuma ing. Opletal (poznat po tome, što je prekinuvši sa sistemom ugovora uzorno uredio šume grčko-istočnih fondova u Bukovini, te je u vlastitoj režiji sagradio moderna prometala te šume iskorištavao istotako u režiji). Osim drugih napadao je taj ugovor i poznati stručnjak ing. dr. Hufnagl (u Wiener Allg. Forst- u Jagdzeitung-u).

Našeg znanca sa skupštine J. Š. U. u Ljubljani dr. ing. Šimana zapala je teška zadaća, da kao sadašnji gen. direktor drž. šuma brani taj ugovor u ime čsl. vlade. To je on učinio tako na skupštini čsl. šum. udruženja kao i u stručnim listovima.

Nas zanima ova polemika iz više razloga. Uz mnoge ovakove ugovore, koji su već sklopljeni kod nas, naročito u Bosni, kane se u dogledno vrijeme sklopiti još i drugi. Ti se naši ugovori u glavnom razlikuju od ovoga, o kojemu je govor, što kod nas

vodi cijelu eksplotaciju kupac, dočim ondje vodi eksplotaciju sama država; naprotiv se ondje plaća po unaprijed određenim cijenama, dok je kod nas uvedeno percentualno plaćanje. Kod nas se sklapanje ovakovih ugovora drži internom stvari Ministarstva šuma i rudnika pa se nerado gleda svako uplitanje stručne štampe i stručnih udruženja u to pitanje; ondje je naprotiv prepusteno to pitanje javnoj diskusiji, a gen. direktor dr. ing. Šiman zamolio je članove šum. udruženja na njihovoj skupštini u Banskoj Bistrici, da u što većem broju učestvuju u toj polemici, obećavši ujedno, da se ugovor ne će sklopiti »iza zatvorenih vrata« i da će se svi prihvatljivi predlozi uzeti u obzir.

Iz polemike, koja se razvila naročito između dr. ing. Šimana i ing. Opletala, iznosimo dva članka, iz kojih se razabire jedno i drugo stanovište. Iznosimo ih samo radi informacije naše stručne javnosti sasvim objektivno, pridržavajući si kritiku i stanovište u tom pitanju za kasnije.¹

Uredništvo.

Dr. ing. Karel Šiman:

Prodaja drva iz državnih šuma u Potkarp. Rusiji.²

Nedavno je pod tim naslovom objavio u »Lidovym Novinama« g. ing. Opletal, bivši generalni direktor državnih šuma i dobara, seriju opsežnih članaka. U tim člancima bavi se on kritikom naumljene prodaje drva u Potkarpatskoj Rusiji, koju namerava provesti Ministarstvo poljoprivrede na osnovu posebnog zakona o državnom zajmu za investicije u navedene državne šume i na osnovu ugovora o isporuci drva — s američkom finansijskom grupom Bertron, Griscom i Comp. u New-Yorku uz učestovanje domaćih faktora.

O tom projektu Ministarstva Poljoprivrede pisali su također viši šumarski inspektor Frič u »Českem Lesu«, dalje u »Narodnoj politici« gospoda senatori dr. Vl. Fáček i Václav Jansa. Tsim toga pojavili su se u raznim dnevnicima i stručnim časopisima članci, koji upozoravaju našu javnost na naumljeni poskušaj iskoristišavanja dot. uništavanja državnih šuma.

Razumljivo je, da su spomenuti članci pobudili znatnu pažnju, a najviše je uzbudio šire krugove spomenuti članak stručnjaka g. ing. Opletala. Može se samo pozdraviti, da je tako važna stvar, koja je od dalekosežnog značaja za naše državno šumsko gospodarstvo, postala predmetom javne diskusije i stvarne kritike, kada je već dospela do stadija ozbiljnih pregovora.

¹ Prevod zahvaljujemo dobroti g. stud. ing. Ljubiše Metlaša u Zagrebu. Ur.

² Pisano za »Lidové Noviny« kao odgovor na članke g. ing. Opletala.

Po prethodnom savetovanju s Ministarstvom Financija i najvišim Računarskim kontrolnim Uredom bavio se s pomenutim projektom privredni savet Ministara, a radi informacija također pet članova parlamentarne komisije koaliranih stranaka, t. zv. drvarska petorica; nakon toga je Ministarstvo Poljoprivrede povelo službene pregovore sa zastupnicima navedene američke grupe. Kod tih pregovora došlo je do projekta ugovora o isporuci drva u Potkarpatskoj Rusiji, koji se znatno razlikuje od onoga, kako ga je objavio g. ing. Opletal.

Kada je g. ing. Opletal sada odlučio, da stvar iznese pred sud najšire javnosti, i popratio je sa svojim vrlo temeljitim kritičkim opaskama, nadam se, da će mi dozvoliti, kako redakcija »Lidovyh Novina« tako i javnost, da u sporazumu s Ministrom dr. Hodžom objasnim stanovište, koje zauzima u toj stvari Ministarstvo poljoprivrede.

Ne može se sumnjati, da je namera g. ing. Opletala dobra, i da nastoji da svojom kritikom osigura interes drž. šumskog gospodarstva i uopšte naše države; ipak treba požaliti, da je g. ing. Opletal, oslanjajući se u svom članku na početni projekat ugovora, koji je bio predan društvu na osnovu prethodnog usmenog potpuno neoficijelnog, informativnog pregovaranja, osnovao svoj temeljni rad, nažalost dakle na osnovici, koja je u mnogome netačna. Tim padaju i mnogi prigovori, koje stavlja naumljenom projektu i ugovoru.

Ministarstvo poljoprivrede podvrglo je predanu ponudu ne samo brižljivom studiju, nego ju je postavilo i na nove temelje. Prema tome je g. ing. Opletal na krivom putu, kada tvrdi, da je projekat ugovora, kako ga je objavio, u osnovnim stvarima, utvrđenim sa strane Ministarstva, već definitivan. Ako je htEO g. ing. Opletal podvrći ceo projekat u današnjoj njegovoj formi javnoj kritici, trebao se najprije informisati o napredovanju pregovora i pribaviti si oficijelni projekat ugovora Ministarstva Poljoprivrede s ogradiom, da ima biti prihvaćen od Ministarskog Saveta. Da je to učinio, bio bi se sigurno osvedočio, da taj pravi projekat ugovora nije prema prvotnom predlogu izmenjen samo u neznatnim pojedinostima, kako to spominje u svom članku, nego da nasuprot sadrži vrlo važne promene. Time bi si bio uštedio mnogo posla i uzaludnih prigovora, a javnost bi si mogla stvoriti pravu sliku stvari o tome, uistinu vrlo važnome projektu.

Trebalо bi mnogo uzaludnog vremena i mesta u ovom časopisu, kada bi sprovrgavao tačku po tačku mnogih neobrazloženih prigovora, jer se svako može osvedočiti iz oficijalnog ugovora, predloženog Ministarskom Savetu, da su neosnovani. Za širu javnost biće važnije, ako pokušam objasniti projekat Ministarstva Poljoprivrede u svojoj jezgri i osnovnim mislima.

Kako je poznato, država je vlasnik znatnog šumskog područja u Potkarpatskoj Rusiji, koje iznosi preko 300.000 ha, o

kojem se u neinformovanoj javnosti govorи kao o imetku Republike od bajoslovne vrednosti. Istina je, da su šume u Potkarpatskoj Rusiji znatno i krasno prirodno bogatstvo, ali se zaboravlja ili prelazi mučke preko toga, da je znatan deo tih šuma mrtav kapital, na koji je još u miru bivša mađarska vlada u pojedinim oblastima nadoplaćivala, a koji postepeno može postati unosnim objektom tek onda, kada bude nemalom investicijom učinjen pristupačnim.

Racionalno provođanje šumskog gospodarstva u spomenutim državnim šumama u današnjim je prilikama vrlo teško, a u pojedinim oblastima i nemoguće, i to usled nedostatka prometala za izvoz drveta iz šume, a isto tako i usled slabe potražnje drveta osobito bukovog. Ovo potonje prevladava u državnim šumama Potkarpatske Rusije (na pr. u direkciji užhorodskoj ga je više nego 80 %, a buštinskoj preko 50 %) te se ne može eksplorativati normalna godišnja drvna masa, propisana šumsko gospodarstvenim planom, usled čega znatno pada rentabilnost tih šuma.

U čitavom objektu državnih šuma u Potkarpatskoj Rusiji, koji iznosi 308.098 ha, ima 12.745 ha sastojina starih preko 120 godina, a 34.020 ha su sastojine stare preko 100 godina.

Uz normalnu godišnju sjeću tih sastojina ustanovljenu po gospodarskom planu na 22.364 ha, pokazuje se suvišak od 24.401 ha prestarih sastojina, koji je nastao tim, što se je mesto propisane normalne godišnje seče od 860.280 m³ seklo stvarno u razdoblju od 1919—1921 godišnje samo po 336.950 m³, dakle prema normalnom godišnjem etatu godišnje manje za 523.330 m³.

Ne treba potanko dokazivati, da će uz te odnošaje državno šumsko gospodarstvo u Potkarpatskoj Rusiji postati pasivno, ako se tome ne doskoči, osobito kada se uvaži, da je šumska uprava prinudena usled nedostatka potrebnih sretstava za investiciju, da koncentriše eksplotaciju na sastojine, koje su barem donekle pristupačne, i da seče poglavito četinjačasto drvo, koje se više potražuje. No na taj način ne može se gospodariti duže vremena. K toj sadašnjoj šteti dolazi naime i daljni ne mali gubitak, t. j. da se usled nepristupačnosti šuma i nedostatne potražnje slabijih vrsta drveta zanemaruje nuždan odgoj mlađih sastojina, usled čega nastaje znatna šteta za budućnost.

Kakove posledice ima to ograničavanje normalnih seča u državnim šumama za celu Potkarpatsku Rusiju u pogledu narodno-gospodarskom, socijalnom i političkom, shvatiti će sigurno svaki, kome je i malo poznato, kako se stanovništvo Potkarpatske Rusije teško bori za egzistenciju.

Ti se teški odnošaji mogu popraviti ne samo postepenim povišavanjem godišnje eksplotacije drva i izgrađivanjem nužnih saobraćajnih sretstava, nego i u osiguranju prodaje naročito bukovog drveta. Potražnja zavisi opet od mogućnosti podizanja drvarske industrije, čime bi se opet dalo zarade domaćem sta-

novništvu, koje je danas prinudeno, da traži svoju egzistenciju ili u pastirskom načinu života ili u iseljavanju.

Hoćemo li dakle, da Potkarpatska Rusija gospodarski oživi, da se kulturno podigne, socijalno i politički umiri, te da se stane na put današnjem uništavanju šumskih kultura nužno je, da se što moguće brže izgrade u šumama potrebna saobraćajna sretstva, postarati se za prodaju pojačanom eksploracijom dobivenog drveta, osobito bukovog, kao i za njegovu preradu u domaćim industrijskim preduzećima.

Znamo dakle, što treba i što hoćemo, ali se razilaze mišljenja stručnjaka i ostalih faktora u tome, s kim, na koji način i u kojem tempu ima biti provedeno to otvaranje i industrijalizovanje državnih šuma, koje su, pošto iznašaju više nego 50 %, odlučan činitelj narodnog gospodarstva.

U normalnim odnošajima, a osobito pri osiguranoj potražnji, bilo bi zaista najbolje, kada bi sama država dala potreban investicioni kapital i postupno provela ceo plan direktno bez stranog sudelovanja.

Zasluga je g. ing. Opletala, da je kao generalni direktor državnih šuma dao izraditi investicioni program za razdoblje 1923—1932, računajući s iznosom od preko 200 miliona Kč., od čega dolazi na Potkarpatsku Rusiju oko 96 miliona. Taj program sadržaje samo najvažnije investicije, omogućavajući uopšte tek normalan tok same eksploracije, ali bi trebalo još znatnih finansijskih sretstava, da bi se moglo sistematski nastaviti s radom.

Ali, nažalost nije dosta da se samo izradi investicioni program; treba se postarati i za čarobni štapić, koji bi otvorio vrata k mrtvome šumskom kapitalu, treba naći još i potrebne novce.

Izradili smo u našoj republici mnogo najlepših i vrlo potrebnih projekata o željezničkim i vodnim gradnjama, o kanalima, elektrizaciji, melioraciji i još dosta drugih, ali nažalost svi ti krasni planovi ostaju na papiru, jer nemamo novaca za njihovu provedbu.

Ministarstvo poljoprivrede činilo je sve, što je moguće, da se u finansijski zakon za god. 1923. unese u predračun za investicije u državnim šumama i imanjima, barem najnužnije stavke, koje iznose za državne šume i imanja u Slovenskoj svotu od 8,391.000 Kč, a u Potkarp. Rusiji 8,444.000 Kč. Od svih tih traženih kredita bio je u istinu odobren i dosada dan Ministarstvu Poljoprivrede na dispoziciju tako neznatan deo, da ne može biti ni govora o sistematskom započinjanju investicionih radova u državnim šumama.

O tome je već pregovarao Ministar Poljoprivrede dr. Hodža s pokojnim Ministrom dr. Rašinom i sa sadanjim Ministrom Finansija ing. Bećkom; no zbog nedostatka finansijskih sretstava ograničen je investicioni rad ne samo u državnim šumama, nego i u drugim granama privrede, pa je Ministarstvo Poljoprivrede

vrede bilo prinuđeno, da samo traži drugi način, kako bi pribavilo potreban novac za investicije, te stalo na put pasivnosti, koja preti državnim šumama u Potkarpatskoj Rusiji.

Od nekoliko ponuda, koje su bile učinjene Ministarstvu Poljoprivrede, smatrala se za najozbiljniju ponuda spomenute američanske firme, koja je bila voljna, da ne samo pruži državi potreban investicioni kapital u iznosu od 5 miliona dolara, uz obične današnje uslove za kamate i amortizaciju, nego da kupuje svake godine posećeno drvo u Potkarp. Rusiji te da ulaganjem još daljnih ca. 6 milijona dolara podigne potrebna industrijska preduzeća za preradu toga drveta i to na mestima određenim od Ministarstva.

Prvotne ponude za prodaju drva, obične u starim eksploatacionim ugovorima, po kojima sam kupac u šumama drvo seče, izraduje i izvozi, Ministarstvo je već ispočetka odbilo, jer stoji na gledištu, da država mora ostati gospodar u svojim šumama.

Pa sve kada bi taj način prodaje bio za državu finansijski pogodniji, ne može ga Ministarstvo preporučiti, jer seču i izradu drveta, određenog po gospodarskoj osnovi svake godine za seču, mora provadati sama država u vlastitoj režiji, ako se hoće osigurati pravo racionalno šumsko gospodarstvo.¹ Teže je pitanje, tko treba da vrši izvoz posećenog drveta iz šume do mjesta predaje. Ministarstvo, oslanjajući se na dosadanji način prodaje drva u državnim šumama, koja se daju kupcima na zgodnim mestima i stovarištima, preporučuje, da se država pobrine također i za dovoz drveta iz šume na određena mesta predaje. To je potrebno radi toga, što samo državna šumska uprava može najbolje provesti sistematsku izgradnju vlastitih transportnih sretstava, koja će, što je glavno, i za budućnost biti upotrebljiva, te će omogućiti trajan pristup u danas još na mnogo mjesta nepristupačne šume Potkarp. Rusije.

O tome ima naravno raznih nazora i mogu se navesti razlozi pro i kontra. No uvažimo li, da država ne će dovoziti drva u sama preduzeća spomenute firme niti na mesta, koja su naročito zgodna za firmu, na udaljenost do 70 km — kako to misli g. ing. Opletal — nego da je firma dužna primati drva postepeno tako, kako će ih dobavljati državna šumska uprava na mesta, udaljena od seče samo toliko, koliko čini prosečna udaljenost ustanovljena za svaku šumsku upravu; nadalje da je firma dužna za slučaj, ako bi bilo potrebno voziti drva na veću udaljenost, nadoknaditi državi veće transpotrne troškove — onda je jasno, da prigovor g. ing. Opletala nije na mjestu. A kada g. ing. Opletal govori o dilematizmu ili o delima, koja nemaju ništa zajedničkog

¹ Ovo mišljenje visokog šum. činovnika bratske države preporučamo naročitoj pažnji onih krugova, koji ne poznaju drugog izlaza već da se sav posao eksploatacije mora prepustiti priv. preduzeću. Op. ur.

s urednim vođenjem državnih poduzeća, mislim da je više nego nepravedan.

Samo je po sebi jasno, da bi bilo najbolje rešenje toga problema, kada bi državna šumska uprava vršila seču, izradu drveta i dovoz iz šume na stovarište sasvim uz trošak i riziko firme, ali za takav ugovor treba pristanak i druge ugovorne strane. Ako Ministarstvo nije htelo da već u početku osuđeti pregovore, morala je učiniti spomenuti kompromis, što nije bila baš tako laka zadaća.

Slično je i s drugim osnovnim pitanjem, kako imaju biti ustanovljene cene za dobavljeno drvo.

Ministarstvo je ispočetka tražilo, da se ne ustanavljavaju stalne cene, nego da se iste mogu menjati u kratkim periodima i da se ustanove u čsl. krunama. Nasuprot tome tvrdili su za-stupnici amerikanskog društva, da mogu pregovarati samo na osnovu određenih, stalnih cena, jer i društvo uzima na sebe znatan risiko obavezujući se, da će kupiti sve posećeno drvo, od kojega je najveći deo bukovina, a osim toga znatnu množinu potpuno slabog drveta (od 7 cm na tanjem kraju), kao i gorivo drvo, koje se danas u Potkarp. Rusiji ne može gotovo uopšte prodati. Pokazivali su nadalje na to, da će za izradu toga drveta podići vlastitim sretstvima velika industrijska poduzeća, jer se sirovo drvo — osim mnogo upotrebljavanočnog crnogoričnog i hra-stovog drva — ne može izvoziti iz Potkarp. Rusije. Konačno su pokazivali na svoju spremnost da sve to drvo ili iz njega dobi-vene produkte prodaju na svetskom drvnom tržištu uz vero-vatnu konkurenциju drveta iz drugih zemalja.

Rezultat dugoga i upornog pregovaranja bilo je opet kom-promisno rešenje, po kojemu društvo mora platiti za pojedine vrste drveta određene temeljne cene u zlatnim dolarima, čim pada prigovor za opasnost od eventualne fluktuacije kursa dolara. Te cene biće nakon 15 godina, kada se razvije celo poduzeće, podvrgnute reviziji, koju će provesti posebna komisija, ili sud, čijega će predsednika imenovati predsednik najvišega suda u Brnu. Osim tih osnovnih cena, dužno je društvo platiti državi posebnu premiju za svaki m^3 rezanog drveta, koje bude izrađeno iz predanih panjeva; konačno, država će znatnim delom učestvo-vati na čistom dobitku društva, s kojim mora računati ne samo društvo, nego i država, koja ima mogućnost i pravo, da kad god i u kojem god pravcu kontroliše gospodarenje društva po poseb-nom vladinom komesaru.

Ali ako i ne svratimo pažnju na taj ideo države na čistom dobitku društva, nisu ugovorene temeljne cene baš tako niske, jer treba uzeti na um o kakovoj se vrsti drveta uopšte radi i ka-kove je prihode imala državna i privatna šumska uprava u Pot-karp. Rusiji u mirno doba, a kakove danas.

Prema potankoj i opreznoj kalkulaciji o sjeći drveta, koja se u današnjim šumama Potkarpatske Rusije — i to bez ikakve

pogibli po iskorišćivanje s obzirom na rasprostranjenost sječivih i prestarih sastojina te suponirajući sistematsko otvaranje šuma, koje će omogućiti poželjnu iskoriščavanje predužitaka u mladim sastojinama (proreda, čišćenje i sl.) — može računati na preko $1,000,000\text{ m}^3$ na godinu, otpada na gradevno drvo oko $535,000\text{ m}^3$, od toga otprilike $230,000\text{ m}^3$ bukovine i na ogrevno drvo oko $465,000\text{ m}^3$ ($665,000$ pr. m), od toga $285,000\text{ m}^3$ ($407,000$ pr. m)) bukovine.

Kako je bila teška zadaća unovčiti bukovinu već i u normalno mirno doba a i danas i to ne samo u šumama Potkarp. Rusije Slovačke, nego i kod nas, poznato je svakom stručnjaku, i ta je okolnost bila nažalost uzrokom, da je bukva, iako je za odgoj i čuvanje plodnosti šumskog zemljišta vrlo važna, skoro isčeza iz naših šuma.

Isto su tako u zloj uspomeni niske cene, za koje je prodavala svojedobno bivša mađarska šumska uprava bukovo gorivo drvo u šumama Potkarp. Rusije na temelju starih eksplotacionih ugovora, a tko je bio u karpatskim šumama, sigurno je vidoj, kakova množina drveta ostaje neiskorišćena i gnijije u šumi, koja bi se u drugim prilikama dala upotrebiti barem za gorivo. Taj ogromni šumski kapital, u glavnom bukovi, izgleda s gledišta finansijskog ponešto drukčiji, nego kako si ga zamišlja nestručna javnost, a mnoge naše drvarske firme i banke, koje su namerali taj bukovski kapital pretvoriti u zlato, mogile bi pripovedati o tome, kako su prošle, nepostaravši se za trajnu produ bukovog drveta, u koju svrhu su potrebne znatne daljne investicije.

Američkoj firmi su vrlo dobro poznate te okolnosti i iskustva, pa kada se ipak odvažuje, da i pored toga stupi u tu bukovu trgovinu, pripasti će joj neosporna zasluga, ako si bude na temelju novih metoda obradivanja i unovčenja bukovog drveta otvorila put na svetskom drvarskom tržištu.

A ako ima državna šumska uprava mogućnosti, da proda bukova drva i da tako promeni neunosne čiste bukove sastojine te ih postepeno pretvori u sastojine vrednijih drva — (čuvajući naravno izvestan procent bukovine i za budućnost) — izvršće neosporno zasluzno delo na polju šumske kulture i onda, ako i ne dobije od tih bukova neki naročiti čisti prihod.

Konačno treba uvažiti i to, da šumska uprava omogućavanjem eksplotacije bukovih prašuma, podizanjem šumskih cesta i željeznica, daje domaćem stanovništvu prilike za zaradu i prehranu, a tim postepeno odstranjuje u Potkarp. Rusiji i političke meteže i ostale, već jedamput spomenute štete.

S tih razloga, koji se ovde nažalost ne mogu podrobniye razglasati, nadam se, da je jasno, da se ceo teški i odgovorni problem otvaranja i industrijalizovanja šuma u Potkarp. Rusiji ne može prosudjivati samo s finansijskog gledišta, nego i sa gledišta šire šumarske politike, čijim je predmetom gospodarsko-socijalna strana šume, t. j. odnos šumskog gospodarstva k opštem dobru.

Problem racionalnog šumskog gospodarenja u Potkarp. Rusiji uopšte, a napose u državnim šumama neosporno je važna zadaća narodno-gospodarska, socijalna i politička, gde ne može država, da ostane dulje u okviru proračuna drž. šuma, nego koji mora rešiti tako, da ne samo da ne će direktno nadoplaćivati, nego će još na taj način dobiti indirektne vrednosti time, što će zaposliti, umiriti i postepeno kulturno podignuti domaće stanovništvo. No nisu na odmet ni direktni prihodi iz poreza, koji će se dobivati pri razvijenom narodno-gospodarskom životu. K tome svemu dolazi konačno još i čista dobit iz državnih šuma, za kojih podizanje toliko predbacivana doba od 30 god. — za koje vrijeme imaju te šume da budu eksplorisane — znači tako kratko vreme u njihovom životu, kad se uvaži, da one sazrijevaju tek iza dugog produktivnog vremena od 100 i više godina.

U tom naziranju na šumu i zadaće naše šumarske politike ne slažem se nažalost s g. ing. Opletalom; s toga je među nama i opreka u naziranju na još možda važniji problem, a to je: zadaća šumske reforme i napose podržavljenje primernog dela eksproprijsanih šuma. Tu je zadaću meni nametnuo nedokučivi udes, a izvršuje se voljom oslobođenog naroda.

Ako posmatram sa svoga gledišta zadaće naše šumarske politike u Potkarp. Rusiji uopšte, a osobito obzirom na tamošnje državne šume, onda mi se nameće pitanje, u k o j e m t e m p u ima biti provedeno zamišljeno otvaranje i industrijalizovanje državnih šuma.

Ne dvojim, da je možda današnja gospodarska depresija nezgodna za sklapanje tako dalekosežnog ugovora; ali ako uzmemu u obzir kritičnu situaciju, koja vlada u Potk. Rusiji i koja traži odlučnih dela u najkraćem vremenu, ako nećemo, da izgubimo poverenje domaćeg stanovništva, onda ne vidim drugog izlaska iz te situacije, nego da se odlučimo makar i uz privremene finansijske žrtve na to, da narodu damo rada i prehrane, a to može, da mu danas da samo šuma i drvna industrijia.

Put, koji smatra g. ing. Opletal u toj prilici za potpuno siguran, t. j. šume otvoriti, osigurati pouzdan i racionalan izvoz drveta, posećeno drvo ponuditi na pristupnim mestima na prodaju trgovcima, kojih naravno uvek ima dosta, čim se tako jednostavan i lak, ali sam već napred objasnio, da za otvaranje šuma treba novaca, a tih se ne može danas tako lako dobiti.

Što se tiče prepostavke, da će se uvek naći dosta kupaca, moram da u nju jako posumnjam na temelju iskustva stečenog u drugim oblastima, koje leže daleko povoljnije, nego što leže državne, uglavnom bukove šume u Potkarp. Rusiji.

G. ing. Opletal mogao bi najbolje sam pripovedati, kako su za vreme, dok je bio upravnik državnih šuma u Banjskoj Bistrici, ostale neprodane — i ako je konjunktura bila povoljnija od današnje — velike mase crnogoričnog drveta, pa je to drvo posle vremenom mnogo izgubilo na ceni. Dakle nije baš tako sigurno raču-

nati s dovoljnim brojem kupaca, naročito kada se radi o takovoj množini bukovine. S toga smatram zgodnjim, ako se osigura prodaja i za manju ali sigurnu cenu, nego čestu, a problematičnu prodaju za visoke cene, koje se istina u ofertima ponude, ali ne dugo iza prodaje dolaze već ti dobri kupci s molbama, da im se naknadno snizi cijena.

Trebao bi se još pobliže pozabaviti prigovorima, koje stavlja g. ing. Opletal pojedinim člancima ugovora, ali mislim, da bi to bio uzaludan gubitak vremena i prostora, te ču počekati dok ne bude podvrgnut novoj temeljitoj kritici pravi projekat ugovora, koji se znatno razlikuje od objavljenoga.

Ministarstvo Poljoprivrede biti će zahvalno, ako se pravi projekat naumljenog ugovora podvrgne ne samo stvarnoj kritici, nego ako kritičari dođu u isto doba i s konkretnim, provedivim predlogom, kako da se dobije potreban investicioni kapital, i kako da se osigura prodaja drveta u državnim šumama Potkarp. Rusije uz normalno provedenu eksplataciju.

Ing. Josef Opletal :

Prodaja drva iz državnih šuma u Potkarp. Rusiji.

Moji članci o tome predmetu, objavljeni u »Lidovym Novinama«, našli su u javnosti na znatan odziv. Kako politički tako i stručni listovi, odlučno su suđivali prodaju; samo »Tribuna« u brojevima od 4. i 12. avgusta u anonimnim (sigurno od Minist. Poljoprivrede inspiriranim člancima), zalaže se za ugovor. Osim toga donele su »Lidove Novine« u brojevima od 14. i 15. avgusta članke o toj stvari iz pera gosp. Ing. Šimana, šumara-stručnjaka i osnovatelja toga ugovora Minist. Poljopr., napisane s namerom, da oslabe dojam mojih članaka i da obrazlože opravdanost ugovora.

Glavni razlog, kako »Tribune« tako i gosp. Ing. Šimana ukazuje na to, da su moje tvrdnje i iz njih izvedene posledice netačne, jer sam podvrgao kritici prvobitni predlog ugovora, koji je daljim pregovaranjem s američkim društvom znatno promjenjen i poboljšan. Gosp. dr. Ing. Šiman ne navodi te izmene i uopšte ni ne pokušava, da na temelju sadanjeg predloga za ugovor pobije moje tačne i stvarne prigovore, koje sam učinio skoro protiv svih članaka ugovora. »Tribuna« je objavila objašnjenje, kojim je Minist. Poljopr. popratilo sadanji tekst ugovora, predanog Minist. Savetu na odobrenje. Iz tih objašnjenja, koja obuhvataju i dosta neznatne pojedinosti, moguće je stvoriti tačan sud o opsegu sadanjeg ugovora.

K tome dodajem: Predlog ugovora, koji sam podvrgao kritici u »Lidovym Novinama« bio je posлан u mesecu martu od Minist. Poljoprivrede, Ministarskom Savetu s preporukom, »d a

b i s e m o g a o s k l o p i t i p r e d l o ž e n i u g o v o r . « P r e d l o g j e b i o i s t o t a k o p o s l a n p e t o r i c i č l a n o v a p a r l a m e n t a r n e k o m i s i j e k o a l i r a n i h s t r a n a k a , t . z v . » d r v a r s k a p e t o r i c a « . O d j e d n o g č l a n a t e p e t o r i c e b i o s a m i ja p o z v a n , d a d a m s v o j e s t r u č n o m išljenje o tom ugovoru , št o s a m učinio pismeno polovicom maja . Moje mišljenje , koje sam objavio i u članku u » L i d o v y m N o v i n a m a « , došlo je do ruku gosp. Ing. Šimana . I sigurno se ne udajujem od istine , kada tvrdim , da je moje mišljenje bilo vodičem gosp. dr. Ing. Šimanu u daljem pregovaranju , koje je povelo Minist. Poljoprivrede , da bi podvrglo reviziji taj u mnogim pravcima pogrešan i naprsto neprihvatljiv ugovor , koji je bio predan Minist. Savetu na odobrenje . Prema tome podvrgao sam kritici oficijelni predlog ugovora , koji mi je bio pristupačan ; nisam tek mogao kritikovati nešto , št o je bilo na temelju mojih prigovora , pri zatvorenim vratima , na novo ugovoren o .

Iz objašnjenja objavljenih u » T r i b u n i « vidi se , da je prvo- bitni predlog ugovora nešto poboljšan , ali te izmene nisu niti mnogobrojne , niti je uopšte št o u osnovi izmenjeno , kako to navadaju objašnjenja , i kako to tvrdi gosp. dr. Ing. Šiman . Baš naprotiv revidovani ugovor ostaje gotovo u svim temeljnim ustanovama nepromenjen i prigovori koje sam učinio ugovoru u » L i d o v y m N o v i n a m a « ostaju u vrednosti i s obzirom na novi predlog .

Iz objašnjenja je jasno , da je i sada predmet ugovora sve drvo , koje bude izrađeno u državnim šumama u Potkarp. Rusiji u toku 30 godina (naravno izuzimajući drva za vlastitu potrebu , deputate i servitute) ; da društvo može zahtevati izmenu gospo- darskih osnova ; da će seću i dovoz drveta na mesta , gdje će so ono predavati , vršiti država sama na svoj riziko ; da će se po mogućnosti iz svega drveta praviti trupci (iz bukovine , koja sačinjava 60 do 70% sveukupne količine , ne dobiva se mnogo trupaca) ; da je i sada visina prostornih metara neobična (sni- žava se samo od 120 cm na 115 cm) ; da cene drveta , ugovorene u zlatnim dolarima mogu biti nakon prvih 15 godina , » kada se celo poduzeće i trgovina razvije « revidovane ; da društvo mora plaćati račune tek dosta dugo nakon preuzimanja drveta i da za slučaj neplaćanja na vreme podleži društvo kazni , (koja će se u praksi sigurno pokazati neprovedivom !) ; da je ustanovljen tač- niji način preuzimanja drveta ; da se osiguranje industrijskih zavoda protiv požara mora vršiti u sporazumu s Minist. Poljo- privrede ; da se Minist. ima s društvom sporazumeti samo u glav- nim trasama šumske komunikacije i da je doba za napuštanje industr. postrojenja i skladišta ustanovljena još na 1½ godinu i konačno da osim zastupnika Minist. Poljoprivrede u upravnom i nadzornom odboru društva , na čijem čistom dobitku će i država učestvovati s 25% , bude postavljen vladin komesar , koji ima pravo da kontroliše celo gospodarstvo , na koji god način i u koje god doba .

Novo je samo to, što će društvo za prvih pet godina давати državi po potrebi (?) založnice, ukamaćene s 5% za isplatu investicionog zajma, upotrebljenog za državne šume u Potkarp. Rusiji. O značenju toga ne ču da se izjasnim, dok ne budem znao tačno tu ustanovu, i kakav je njezin cilj. Važna svakako nije.

U svemu tome ne može se posmatrati nekakovu osnovnu izmenu uslova i prema tome ne mogu otstupiti od svoga mišljenja iznesenog o tome ugovoru.

Moj nazor o takovim ugovorima uopšte je taj, da ugovor o liferovanju drva u množini od 1.5 milijuna m^3 godišnje (ili kako se sada navodi samo 1 milijun) — izrađen u državnoj režiji i transportovan daleko na mesto predaje, pri čemu mora država, da najpre izgradi komunikacije — za stalnu cenu, a kroz 30 god. ne može biti dobar i ništa neće vrediti niti ponovne revizije ugovora, koje će provesti Minist. Poljoprivrede na temelju primedaba ostalih Ministarstva. Ja tvrdim, da će taj ugovor biti propast, kako za drž. šume u Potkarp. Rusiji tako i za one naštenike, koji će biti postavljeni da ga provadaju, a isto i za samu centralnu šumsku upravu. To je uopšte strašno, da je Minist. Poljoprivrede obišlo generalnu direkciju drž. šuma i imanja, koja je u prvom redu pozvana, da učestvuje u prosuđivanju ovakovih dalekosežnih projekata čisto šumske struke, te je pri zatvorenim vratima izradilo tako ogroman projekt, a nije bilo ni sigurno, da li je taj projekat za državu i za njezine šume u Potkarp. Rusiji uspešan i uopće tehnički provediv. Primedbe ostalih Ministarstava, što potiču većinom od nestručnjaka, ne mogu pomoći, da se reši to potpuno stručno i tako komplikirano pitanje, jer i u stvari nepogodne, te s gospodarskog gledišta rđave uslove, moguće je ipak metnuti u juridički ispravnu formu. Isto tako finansijeri i drveni industrijalci ne mogu prosuditi ceo taj opsežni kompleks šumsko-gospodarskih pitanja, akoprem je važna strana tih pitanja i samo iskoristavanje i industrijsko obradivanje drveta. Jer ovde se ne radi samo o toj stvari, nego i o ispravnom šumskom gospodarenju, a za to je pozvan šumar, koji poseduje osim znanja potrebnog za obradivanje drveta još i znanje, kako se gaji i odranjuje šuma. Ne smemo dozvoliti, da na Potk. Rusiju iza nas dođe uništenje; mi hoćemo prije svega, da tamo gospodarimo, a za to su u prvom redu pozvani šumari, koji za sobom imaju veliko životno iskustvo. U našoj državi imamo istaknutih šumara, treba samo da se na njih obratimo, pa da dođemo do ispravnog rešenja pitanja o iskoristavanju šuma u Potkarp. Rusiji, kako to želi i gosp. Ing. Šiman. Mišljenja takovih, u svakom smeru nezavisnih stručnjaka trebalo je da pribavi Minist. Poljoprivrede prije, nego li je ugovor predalo Minist. Savetu.

Gosp. dr. Ing. Šiman iznaša opšta gledišta, koja dolaze u obzir u Potkarp. Rusiji i misli, da treba čim prije nešto početi raditi, jer je problem šumskog gospodarstva u tom delu republike

blike narodnogospodarski, socijalni i politički faktori i kod toga da država ne treba da direktno zarađuje. Tim hoće da otkloni prigovore, koje sam izneo protiv projekta sa stanovišta finansijskog, označivši tu prodaju kao veliki gospodarski gubitak. Naše poznavanje Potkarpatske Rusije već je tako rašireno, da se neće naći nikoga, tko bi se protivio, gospodarskom podizanju te zemlje, dizanju njezinog blagostanja i kulturnog nivoa tamošnjeg stanovišta. To je i moje osvedočenje, ali je pitanje, kojim putem treba ići, da se dođe do toga cilja, no, da pri tom država ne izgubi svog šumskog kapitala u Potkarp. Rusiji, a i da ne nadoplaćuje pri tom poslu. Da se proda sve drvo u Potkarp. Rusiji na način predložen od američkog društva značilo bi nadoplaćivati na tamošnje gospodarstvo daleko više milijuna, nego što se to čini sada. S gledišta socijalnog radi se u Potkarp. Rusiji, o tome, da se u prvom redu tamošnje stanovništvo zaposli, i da pri tome uzmogne nešto zarađivati. Ali to se ne može postići bez investicija za transport i industriju. Tu dolazimo na pitanje, koje je opširno obradio gosp. dr. Ing. Šiman, a u kojem se s njim tim više slažem, što sam upravo ja uvek smatrao to kao conditio sine qua non šumskog gospodarstva u Potkarp. Rusiji i kao neizbežnu osnovu svakog gospodarskog napretka, kako to svedoči investicioni program, koji je izrađen na moj poticaj u generalnoj direkciji državnih šuma. Kao što svako trgovačko poduzeće treba za svoj posao kapital, tako se isto ne može ni u državnim šumama, osobito onim u Potkarp. Rusiji, raditi bez kapitala, uloženog u prvom redu u transportna sretstva. — Država, kao vlasnik šuma, ako hoće da u svojim šumama ispravno gospodari, ne može obići nešto, što smatra kao samo po sebi jasno svaki trgovac, koji želi, da ima iole napretka. Tu stojimo pred alternativom koja se nikako ne može obići. Ili hoćemo, da u svojim šumama ispravno gospodarimo, onda moramo činiti sve ono, što je za to neophodno potrebno i što čini svaki trgovac i svaki privatni posednik šuma, t. j. uložiti u šume potrebne investicije i osigurati si iz šume na taj način siguran dobitak; ili nećemo i nemozemo investirati, čime dokazujemo, da nismo sposobni upravljati s državnim šumama. U tom slučaju bi se morali pitati, zašto onda podržavljemo privatne, dobro upravljane šume, kada u njima ne znamo ili ne možemo tako gospodariti, kako su u njima gospodarili dosadanji vlasnici? Ne samo u šumama Potkarp. Rusije, nego i u Slovačkoj, Češkoj i Moravskoj trebati će u šumama investicija, a iz toga je jasno, da će se naći društava, koja će državi, ponuditi sličnu pomoć, kao što to sada biva u Potkarp. Rusiji i da će na koncu i u Češkoj šume postati akcionarske.

Misli li možebiti itko, da američko društvo, koje kupuje drvo samo u vezi s investicionim zajmom, čini to iz neke naročite simpatije za československu državu? To društvo sigurno računa s ogromnom zaradom — koja se baš ne mora očitovati

pri podeli dobitka s državom — i tako će na koncu konca čitava bilansa te trgovine, to jest prodaja drva skupa sa zajmom biti za državu spojena s ogromnim gubitkom. Sklapanje toga zajma u svezi s prodajom drva sliči radu čoveka, koji bez obzira na budućnost pošto poto nabavlja novac, samo da bi se izvukao iz momentanih neprilika. Našoj državi nije potrebno, da vodi takovu politiku osobito kada se radi o srazmerno maloj sumi od 10 milijona godišnje u toku od 10 godina i o investicijama, za koje se može sa sigurnošću reći, da će biti produktivne.

Ponovno tvrdim, da si samo direktnim ulaganjem investicija, bez obveze na prodavanja drveta unapred na 30 godina može država osigurati punu dobit u šumama Potkarp. Rusije. Ne će biti nikakovih poteškoća, da se dobije potreban kredit za te investicije kod domaćih novčanih zavoda bez ikakovih daljih trgovackih obveza.

Gosp. dr. Ing. Šiman tvrdi, da Ministar Finansija ne može dobaviti potreban novac za provođanje investicija. Ali ja pitam, odakle će Ministar Finansija uzeti onaj novac, koji će država u slučaju sklapanja tog ugovora morati da doplaćuje na šumsko gospodarstvo prema sadašnjem stanju, što će biti sigurno više nego 10 milijona kruna godišnje? Bilo bi svakako mnogo zgodnije, da izbegavajući tu trgovinu, oslobođimo se gubitaka i sačuvani novac uložimo u investicije. Tim će stanovništvo dobiti stalnog posla i zarade, rešiti će se važno narodno-gospodarsko i socijalno pitanje Potkarp. Rusije, državne će šume dobiti komunikacije, postati će aktivne i biti će sačuvane od opustošenja. To se sve može postići bez čarobnog štapića prirodnim putem i na jednostavan način; ali ako državne šume pod političkim upливом postanu igračkom stranih banaka i poduzetnika, dospeti ćemo brzo s tamošnjim gospodarstvom do rđavog svršetka.

Ne ću se baviti ostalim opštim tvrdnjama gosp. dr. Ing. Šimana. Bile su oprovrнутne već unapred mojim člancima u »Lidovym Novinama«. Događi ću se samo njegove opaske, da su, dok sam ja bio direktorom šuma u Banjskoj Bistrici, ostale i pored povoljne konjunkture, neprodate velike množine mekoga drveta. Tom opaskom hoće da, opravda »američki« način prodaje drva. Istina je, da sam kao direktor šuma u Banjskoj Bistrici preuzeo od bivše mađarske uprave veliku količinu trupaca. Od iste sam dosta toga prodao, a da se ostatak i pored stalnih ponuda nije mogao dugo prodati, kriva je »drvarska komisija«, koja nam je svima ostala u zloj uspomeni, a čiji je glavni član bio baš gosp. dr. ing. Šiman; ona je svojedobno zabranila izvoz.

Da se gosp. ing. Šiman nije potanje zabavio pobijanjem mojih prigovora, samo je po sebi jasno. Našao bi na mnoge prigovore, koji vrede i za novopromjenjeni ugovor, i koji se ne dadu pobiti. Gosp. dr. ing. Šiman prečutao je i ostale važne opaske, sigurno s toga razloga, što ih ne može opovrći.

Isto tako treba postaviti pitanje, tko je zapravo to američko društvo, što mi znamo o tom društvu, kakove stvarne, stručne i moralne garancije daje to društvo, za koje treba da se vežemo $3\frac{1}{2}$ godinu? To je neobično dug trgovački brak i treba dosta smelosti, kada se država vezuje za dobu od $3\frac{1}{2}$ godine. Svekada bi to društvo, na čelu s gosp. Herzem (po najnovijem već Hercem) i davalo u sadašnjosti sve garancije za solidan posao, može se dogoditi, da u toku od $3\frac{1}{2}$ godine nastane takova izmena, da bi nam bilo vrlo milo, kada bi se mogli rešiti toga ugovora. Ali takovi trgovački ugovori ne mogu se tako razrešiti, te bi mogao nastati za državu vrlo mučan zajednički rad. Već iz toga razloga ne bi bilo savetno staviti sve na jednu kartu, nego bi trebalo dozvoliti sudelovanje većeg broja poduzetnika. Kada se dogodi tu ili tamo kakova manja trgovačka nezgoda, nije, obzirom na kratku dobu trajanja i manji opseg takove trgovine, nesreća tako velika, kao kada nije sve u svom redu kod poduzeća tako velikih dimenzija. Isto je tako i s državnog gledišta opravdan zahtev, da ne budu uništeni poduzetnici u Potkarp. Rusiji; bilo bi šta više korisno, da se njihov položaj poboljša i pojača.

»Tribunu«, koja se tuži, da sam »uzvitlao« pitanje šumskog gospodarstva u Potkarp. Rusiji, uveravam, da sam to učinio, kako to lojalno priznaje i gosp. dr. ing. Šiman, samo da bi pri pomogao ispravnom rešenju pitanja od dalekosežnog značaja i da sačuvam československe šumare od prigovora, da se nisu odazvali na poziv k diskusiji. »Tribuna« također govori o »mojoj teoriji« u pitanju državnih investicija. Tome skromno primećujem, da sam možda jedini šumar u čsl. republici, kojemu se slučajno pružila prilika, da provada šumske investicije najvećih razmara u prilikama, sličnim onima u Potkarp. Rusiji. Kao činovnik na vodećem položaju gospodario sam i radio s velikim trgovačkim transakcijama, provedenima pod uticajem tih investicija, pa moje reči nisu teorija, nego izviru iz žive, na mnogim primerima stečene prakse. »Tribuna« isto spominje, da u celoj šumskoj »aferi« igraju više ulogu osobni nego stvarni razlozi. Rado bih vidio kakovi su to u mene osobni razlozi. Tako je to uvek u našoj državi, da se iza svega moraju skrivati neki osobni razlozi i da se ne može ni zamisliti, da bi netko mogao izjaviti svoje mišljenje o stvarima — za koje drži da ih donekle poznaje — samo s tom namerom, da državu sačuva od štete ili da joj pomogne.

Ing. Vil. Putick (Ljubljana):

Gradišnica ali Vražja jama pri Logatcu v Sloveniji.

I.

Radi načrta za melioracijo Planinske doline, Cerkniškega jezera, Loške in Postojnske doline je bilo v prvi vrsti potrebno, da se tehnično ugotovijo podzemeljski kraški vodotoki, ki gravitirajo do velikih izvirov Ljubljanice blizu Vrhnik.

S tem velevažnim delom se je pričelo v Sloveniji že pred 37imi leti in sicer v Logatcu meseca junija 1886. leta. Slučajno je bil s temi posebnimi študijami na slovenskem krasu poverjen poročevalec.

Od tega časa preteklo je dosti let in iz prvih poročil se je polagoma razširila mnogobrojna kraška literatura. Sedaj imamo poleg geološke teorije tudi različne znanstvene hipoteze, ki so več ali manj utemeljene na tehniških izkušnjah in dokazih. Kdor se za kraško naravo posebno zanima, ima danes bogato izbero knjig na razpolago, v katerih so opisani kraški pojavi.

Vzlici temu, da ima naš jugoslovanski kras svojo svetovno književnost, si usojam čitateljem »Šumarskega lista« naznaniti, da budem od časa do časa, iz spominov svojih mladih šumarskih let, poročal o zanimivih kraških študijah, ki se lahko čitajo kot razvedrilo in služijo kot kažipot na krasu in pod krasom.

Evo »Gradišnice«! Približno 2 km z Dolenjega Logatca po »Stari cesti«, skozi Martinov hrib proti Lazam med ogradami, drži na južno stran gozdna pot strmo navzgor na Gradišji vrh. Kakor vsaka strma kraška pot, je tudi ta gozdna pot kamenitim stopnicam podobna in se ogiba po ovinkih skalnatim dolinam, tu na desno, tu na levo. Pot pelje vseskozi v severni senci prebiralnega gozda jelovine. Skoraj pol ure hoda se rabi od »Stare ceste« na Gradišji vrh do okoliša Gradišnice. Čim bližje pa drži ta gozdna pot do Gradišnice, tega velikanskega prepada, tem manj se nahaja na poti in poleg nje debelejšega kamenja, ker so ga bili ljudje vsega že davno pometali v brezdrogo takoimenovane Vražje lame. Že od daleč je sedaj treba takšno kamenje prinesti, ki bi bilo zadosti veliko za akustično demonstracijo velike globočine tega prepada. Resnično je iz globočine tega brezdnina slišati okoli Gradišnice prvi udarec in potem grozno ropotanje dol vrženega kamenja. Skoraj 20 sekund traja ropot, kakor o tem piše dr. Adolf Schmidl v svoji knjigi že pred 69imi leti. Vendar

se teh 20 sekund ne sme vseh upoštevati za izračunanje globočine tega prepada. Za takšen račun je merodajen samo čas, ki traja od prostega padca do prvega udarca kamenja v globočini jame. Poznejše ropotanje, ki ga je sicer tudi dobro slišati iz brez dna, pa je od drobcev tega kamenja, ki padajo po nadaljnji strmini prepada navzdol.

Prvi udarec v brezdrojno vrženega kamenja se sliši po preteklu $4\frac{1}{2}$ sekund; torej rabi kamen za prosti pad v jamo izvestni del tega števila sekund in ostali del teh sekund rabi pa zvok udarca iz globočine nazaj. Če rabi prosti pad x , in zvok za isto pot nazaj y sekund, potem je $x + y = 4\cdot5$ sekund. Pot prostega pada je $p = \frac{9\cdot8 x^2}{2} = 4\cdot9 x^2$; ista pot zvoka nazaj je $p = 333 y$, oziroma je $p = 333 (4\cdot5 - x)$; torej je $4\cdot9 x^2 = 1498\cdot5 - 333 x$; nadalje je $x^2 + 67\cdot96 x = 305\cdot816$ in $x = 4\cdot236$ sekund, oziroma $p = 88 m$, kot globočina prvega dela brez dna. Globočina drugega dela tega brez dna se ne more na sličen način ugotoviti. Po ropotanju delih drobcev kamenja pa kaže ta del prepada še nadalje več kot 100 m globočine. Vsakemu, ki je obiskal Gradišnico, ostane podoba tega grozovitega prepada v stalem spominu. Več kot 35 do 40 m premora ima skoraj okrogli gornji rob Gradišnice. — Poleg tega prepada stoječe debele jelke so zavarovane po naravi sami, ker se jih ne upa nikdo posekat. Marsikatera stebla posekanih jelk so zdrsnila v globočino tega prepada.

Skaloviti rob Gradišnice je tako razpokan, da je res prav nevarno na kraj skalovja stopiti radi pogleda v globočino. Edino ob jugozapadnem robu je prilika, v zaščiti leskovega grmovja pogledati na severno in vzhodno stenje, oziroma na skalovito dno tega prepada. Od tam je tudi mogoče, globočino prvega dela Gradišnice z direktnim merjenjem ugotoviti, in sicer s pomočjo na vrv privezanega, dosti težkega kamena. Na ta način se je dognala globočina 85 m, ker se je ta kamen blizu dna na skalovju vsakikrat ustavil.

Prvi pogled v globočino Gradišnice napravi tudi na raziskovalca — z ozirom na razpokano stenje od roba navzdol do dna prepada, nadalje vsled široke in prav visoke votline pod severno steno, v kateri se nahajajo velike razpokline plastij apnenca — utis, da je tukaj zelo nevarno raziskovati podzemeljske razmere in da je potreben poseben načrt za nameravano delo v jami.

Prej ko slej ni bilo v Gradišnici nobenega strokovnjaka, da bi bil podzemeljske prilike in neprilike kolikor toliko preiskal in popisal. Edina pripomba glede prvega poskusa za preiskovanje tega prepada se nahaja v zgoraj omenjeni knjigi dr. Adolfa Schmidla,¹ kjer naziva Gradišnico »Vražjo jamo«.

¹ Die Grotten und Höhlen von Adelsberg, Lueg, Planina und Laas, Wien 1854, pag. 159.

Po kratkem popisu okoliša in oblike tega prepada omenja dr. A. Schmidl, da je dobil poročilo, da se nahaja v globočini voda in da se ob deževju sliši iz jame močno deroča podzemeljska reka. Z ozirom na to se je eden njegovih delavcev, rudar iz Idrije, na tanki in kratki vrvi dal spustiti 150 čevljev t. j. ca. 50 m globoko v prepad, kjer se je pa ustavil vsled nezadostne dolžine vrvi na skalovju ob stenah, od koder je ugotovil, da se v globočini jame ne sliši in ne vidi nikjer voda. O smrtni nevarnosti, v kateri se je nahajal ta rudar, ko so vlekli vrv nazaj po stenju, ni pripombe v tej knjigi. Brezdvomno pa je, da si je ta jamski delavec neprevidno izbral kraj ob robu tega prepada, kjer se je vrv v tesni razpoklini hudo poškodovala. — In o tej nevarnosti rudarja se je med ljudstvom v Logatcu pred našo ekspedicijo v Gradišnico mnogo govorilo. Radi tega mi je kazalo, vse naprave za tozadevno delo v jami temeljito preštudirati in prav solidno izvršiti. Samo ob sebi umevno je, da sem dotični svoj načrt za Gradišnico na licu mesta po večkratnem merjenju potrebne situacije izdelal.

Kakor v drugih grozovitih prepadih na Krasu so med ljudstvom starodavne pripovedke tudi glede Gradišnice razširjene. Tako na pr. se govori, da je pred več sto leti v gozdu poleg tega brezdna vsled večerne megle ponesrečilo mlado dekle, ki je gnalo v jarmu vprežene vole domov. Temni gozd in meglata povzročila grozno nesrečo. Jarm volov in dekle so izginili na pogrešeni poti skozi goščavo v brezdnem. — Po dolgi dobi pa je, kakor povedujejo, leseni jarm in ruto dekleta prinesla voda ob izviru Ljubljanice pri Vrhniku zopet na dan.

Ta in slične pripovedke ljudstva, ozir. Schmidlove označbe Gradišnice so zahtevalo strokovnega pojasnila in temvečjo previdnost za poverjeno mi preiskavo tega brezdana.

Glavni razlog za to preiskavo je bil znanstveno važen in sicer z ozirom na topografično in hydrologično situacijo Gradišnice, nahajajočo se med Planinsko dolino in Ljubljanskim barjem; posebno radi ugotovitve podzemeljskega vodotoka od ponorov Planinske reke Unec do izvirov reke Ljubljanice blizu Vrhnik. — In ako se bo tehnično ugotovilo, da se v tem prepadu res nahaja podzemeljska galerija, ozir. jamska soteska reke Unec, potem se morajo tudi ugotoviti podzemeljski horizont, situacija ter potrebnii profili jamske reke.

V tem pogledu je podzemeljski vodotok Postojnske reke Pivke med Postojno in Planinsko dolino že popolnoma ugotovljen in nam predstavlja glede jamskih rek prav klasični primer krasnih voda.

Seveda se mora za takšne tehnične ekspedicije nabaviti vse potrebno orodje, slično kakor nas spominja romantična pisava Julija Verne: »Potovanje do središča zemlje.« Vendar pa slučajno le za krajšo dobo in primerno manjšo globočino pod krasom.

Preden smo se peljali v Gradišnico, ki nas je vabila v globočino svojih, naknadno ugotovljenih 225 m pod robom ležečih velikanskih hramov in temnih dvoran, smo ves teden delali potrebne naprave za našo ekspedicijo.

Ker nimam slike, smatram za potrebno kot nadomestilo za takšno ilustracijo, da z nekoliko besedami glavno napravo za vožnjo v to brezdro popišem.

Pod robom ob južni strani Gradišnice se nahaja v stenju tega prepada na prav debeli in popolnoma solidni plasti triadičnega apnenca ozka stopnica in skromna podpeč. Tam smo pričeli z delom za celo napravo jamskega prometila. Vse rahlo kamenje nad in pod to stopnico smo najprej v prepad pometali. Štirje izbrani moji jamarji, na sigurnih pasih in vrveh privezani, so tekom dveh dni s pomočjo drugih delavcev solidno napravo lesene konstrukcije zgradili. Nadzoroval sem, ves čas na licu mesta, zgradbo tega jamskega prometila. Delovodja za dotične naprave je bil rudarski tesarski mojster Josip Šturm iz Idrije. In tako je zgradba tega prometila po mojem načrtu točno in dobro napredovala.

Približno 7 m pod robom tega brezdnina, poleg zgoraj označene stopnice je bil v skalovju na južni strani, ozir. na leseni konstrukciji ob severni strani utrjen mostiček nad skoraj vertikalnim stenjem Gradišnice. Lesena ograja od roba navzdol do mostička in še debelejša ograja pri tem mostu nad brezdnom je sigurno pospešila napredovanje ostale zgradbe. V takšni obliki je bil že prvi dan ta glavni del prometila napravljen in nam je omogočil, stoječim na varnem stališču, čaroben razgled v divjo naravo tega brezdnina.

Drugi dan zgodaj zjutraj smo zgradbo ostalih delov tega prometila nadaljevali. Deset metrov dolgo in 36 cm debelo steblo blizu brezdnina posekane jelke smo porabili poleg mostu za nosilca konstrukcije nad prepadom molečega droga. Ta nosilec se je nahajjal na obeh krajih svojega ležišča v stenju, in sicer v izstančanih žlebovih, torej popolnoma od konstrukcije mostu ločen, oziroma je ležal poleg mostu nad brezdnom od južne stene prepada proti vzhodni steni ca. 30° navzdol. Na sredini tega nosilca pa je ležal počez 8 m dolg, na tankem koncu 25 cm debel drog, ki je bil s svojim debelim koncem v izstančani, 50 cm globoki ter primerno široki luknji, nad mostom stoeče solidne stene z lesennimi klini stabiliziran. Ta drog je bil nadalje z železno žico na svojem nosilcu privezan. Tanki konec tega droga se pa je nahajjal približno 3 m od nosilca oddaljen, moleč nad brezdnom.

Iz previdnosti je bila takšna konstrukcija za jamsko prometilo določena, ker je bilo treba na tankem koncu tega droga prizvezati valj za nosilno vrv in sicer tako, da bi ta vrv ostala med prometom navzdol in navzgor dosti oddaljena od stenja, tudi v globočini prepada.

Na ta način je bila torej ta naprava zgrajena. Nadalje je bilo še treba v bližini te naprave za posebno sigurnost jamskega obratovanja preskrbeti. Nekoliko metrov od roba stene nad mostom oddaljen je bil na gozdnem svetu izravnан prostor za šestero delavcev, ki so bili zaposleni pri nosilni vrvi, katero so polagoma dol spuščali, oziroma navzgor vlekli. Poleg tega je bila ta vrv nadalje ovita okoli debla stoeče jelke, radi sigurnosti obratovanja. Tam je bil zaposlen delavec, ki je bil vsak trenutek v stanu le toliko vrvi oddati v promet, kolikor bi se je od slučaja do slučaja rabilo. Drugi delavec je bil tudi tam zaposlen, da oddaja vrv blizu prvega delavca do prometa, ozir. prevzame iz prometa prosti del vrvi nazaj do kolobara. Ta nosilna vrv je bila 25 mm debela in 150 m dolga.

V tej obliki je bila naprava za jamsko vožnjo v Gradišnico urejena. Mogoče da se more takšno prometilo tudi na drug način urediti; v poštev prihajajo pač vprašanje popolne sigurnosti za nameravano ekspedicijo in poleg tega tudi stroški naprave.

II.

Že drugi dan je bila cela naprava za vožnjo v to brezdro po mojem načrtu dovršena. Končno je bila od roba do mostu držeča strma steza nekoliko popravljena in pred prepadom zgrajena.

Ves čas tega dela, prvi in posebno drugi dan, je bilo okoli Gradišnice stotero radovednežev. Vedno so prebivalci bližnjih krajev in posamezni tujci dohajali, da bi si ogledali jamsko prometilo, ozir. so nekateri obiskovalci prosili za dovoljenje, da smejo stopiti na most radi razgleda v brezdro.

Prebivalstvo Logaške doline je priredilo ljudsko veselico pri Gradišnici za določeni dan ekspedicije v jamo in povsod se je v Logatcu govorilo ves čas le o Gradišnici. Domačinom sicer znana pot na Gradišji vrh je bila meseca avgusta 1886 tako frekventirana, da ni bilo potreba nobenega kažipota za obiskovalce iz drugih krajev.

Z ozirom na tako mnogobrojno obiskovanje se je pa izkazala potreba za napravo posameznih ograj in zabran ob nevarnih krajin skalovitega roba tega brezdnega. Zaradi še večje sigurnosti za ljudstvo je bila okoli Gradišnice postavljena straža jamskih delavcev. Vsakemu obiskovalcu Gradišnice je bil dovoljen dohod na most in od tam razgled v brezdro, da se na ta način prepriča o veliki globočini prepada.

Za našo ekspedicijo v Gradišnico je bil določen ponedeljek dne 16. avgusta 1886. leta. Tekom 8 dni pred to ekspedicijo sem s svojimi jamarji preiskoval v okolišu Logatca nekoliko pečin in manjših jam, radi urjenja izbranih delavcev za vožnjo v Gradišnico. Na ta način sem se prepričal o pridnosti in zmožnosti jamskih delavcev, kar mi je zadostovalo za vsako večjo ekspedicijo.

Takšna ekspedicija je seveda zahtevala izvestne priprave potrebnega orodja in raznega materiala, ki se ga navadno za tehnično delo v jamah rabi, ako se namerava toliko časa pod zemljo ostati, da se preiskovanje in geometrično merjenje cele jame popolnoma dovrši. Z ozirom na obliko Gradišnice sem moral računati najmanj za dobo 24 ur jamskega dela. Vsled tega se je rabilo tudi različno orodje v jami, tako n. pr. vrvi v posameznih kosih, 20—50 m dolgih, vrvene lestvice, razne vrvice, pasi, čelade, sekirice, sekire, kladva, žage, pile, svedri in drugo tesarško orodje, žreblji, žice, potem tudi štancarsko orodje, nadalje košare, zaboji, vreče, posode za olje in petrolej, rudarske svečilke, sveče, baklje, vžigalice, špirit, oljnate barve, geodetični inštrumenti, jamska busola, aneroidi, topolomeri, jekleni traki in druga merila, potem vsa potrebna sredstva za prvo pomoč pri slučajni nesreči; nadalje šotori, plahte, odeje, jamske obleke, čevlji in mnogo drugih stvari; poleg vsega tega pa tudi primerno količino različnih konserv, slanine, sira, kruha, steklenice čaja, črne kave, vina, brinovca, kisle vode slatine za celo ekspedicijo.

Vse zgoraj navedeno orodje in vse potrebne druge stvari so bile v nedeljo dne 15. avgusta skrbno pripravljene. Tako nam je bilo omogočeno, zgodaj zjutraj v ponedeljek dne 16. avgusta nastopiti določeno potovanje v Gradišnico. Delavci so po navodilu mojega delovodje Josipa Šurma vse te potrebščine naložili v Logatcu na dva voza; le stroji in inštrumenti so bili našim delavcem izročeni v oskrbo pri potovanju.

Že pred odhodom iz Dolenjega Logatca rano ob 6. uri se je nam pridružilo mnogo spremičevcev te jamske ekspedicije. Čim bližje do Gradišnice, temveč ljudstva je šlo z nami, tako da je bilo končno okoli brez dna več kot tristo ljudi, ki so došli in ostali celi dan v bližini jame.

Dopoldne so imeli moji jamarji dosti dela pri ureditvi cele naprave za vožnjo v brezdbo. Pod šotorom, postavljenim v gozdu blizu dohoda na jamski most, je ležalo vse naše orodje in ves drugi materijal za ekspedicijo. Na drevesih ob robu brez dna so bili na lesenih tablicah napisi: »Pazite, ljudje so v jami!«

Poleg vseh drugih priprav za vožnjo v jamo je bila 200 m dolga in 12 mm debela vrv na jelki ob robu brez dna privezana, navzdol v prepad viseča, tako da je bila v globočini za vsaki slučaj potrebe z ozirom na strmino jamskih sotesk na razpolago.

Nosilna vrv za vožnjo v jamo je bila tudi že napravljena na valju, privezanem na drogu lesene konstrukcije prometila. Radi preizkušnje tega prometila smo vrečo, s kamenjem napolnjeno in na nosilni vrvi privezano, polagoma spravili navzdol do polovice tega prepada in potem polagoma navzgor do mostu dvignili. Pri tej preizkušnji je imel delovodja Josip Šurm poveljstvo nad delavci, enako kakor pri obratovanju tega prometila za vsako drugo jamsko vožnjo. Ta preizkušnja mi je tudi dokazala, da je cela naprava za potovanje v Gradišnico zanesljiva.

Po tem so dobili jamski delavci opoldansko hrano in so se do druge ure popoldan odpočili.

Med tem časom se je nahajalo v okolišu Gradišnice mnogo ljudstva, ki je dostojno in mirno vsako naše delo opazovalo. Odbor ljudske veselice je izdrževal na licu mesta vzoren red.

Točno ob dveh popoldan je bil ustanovljen začetek vožnje v jamo. V primerni obleki so stopili moji jamski delavci na most pod robom brez dna. Tam je imel poveljstvo moj delovodja Josip Šturm, kateremu sem naznani vozni red v jamo. Da bi moji trije jamarji ostali zvesti svoji svobodno izraženi volji za sodelovanje v Gradišnici, sem se sam določil za vožnjo kot prvi potnik radi varovanja strokovne prioritete. Kot drugi potnik je bil določen France Dolenc iz Velikega Otoka pri Postojni, ki je bil prav izkušen jamski delavec. Kot tretji potnik v jamo se je sam določil Ivan Gostiša iz Dolenjega Logatca. Četrти potnik pa je bil Andrej Dolenc, 19 let stari sin zgoraj imenovanega delavca.

Na nosilni vrvi pod valjem je bil trdo privezan sedež za vožnjo, in sicer v obliki krogov za telovadbo; poleg tega sedeža je bil v primerni višini sedeža tudi dobro privezan pas, ki je med vožnjo objemal prsa potnika; tako je bilo za sigurnost vožnje v jamo preskrbljeno. Na pasu privezana gasilska hupa je služila za slučajne signale potnika.

Grobna tišina je nastala okoli prepada, ko sem stopil z nogami v kroge sedeža in ko mi je delovodja dal pas pod ramena. Odkritosrčno priznavam tudi še danes, da sem čutil nekoliko hitrejše utripanje srca. Vzlic temu sem popolnoma neustrašeno stoječ na mostu pozdravil ljudstvo poleg Gradišnice in na to sem prekoračil ograjo pri mostu; potem so me spuščali po nosilni vrvi prometila polagoma navzdol.

V globočini, približnih 65 m pod mostom, se je stenje tega prepada bolj zožilo in končno po sedmi minutih vožnje sem stal na prvi, proti severu padajoči plasti apnenca v Gradišnici, skoraj 85 m pod vrhom jame.

Brzo na to sem izstopil iz sedeža, snel sem pas in prikel sem drugo navzdol visečo varnostno vrv. Po tem sem dal znamenje za srečno končano vožnjo. Navdušeni odgovor ljudstva okoli brez dna, stotero glasnih: »Živio!« »Na zdar!« sem slišal trikrat opetovano. Ta prisrčen pozdrav sem potrdil z veselim vzklikom.

Vrv z levo roko držeč, jamsko svetilko v desni roki, nahrbitnik kot jamsko prtljago noseč, odkorakal sem navzdol proti severu na levo stran jame do popolnoma varnega podpečja. Na tem prostoru sem pričakoval dohod svojih treh jamarjev.

Med tem časom je bil že prvi delavec, opremljen z določeno mu prtljago na potovanju. Naročeno mu je bilo, posnažiti stenje v globočini prepada od nevarno ven štrlečega kamenja. To delo je med vožnjo v kolikor je bilo sploh mogoče izvršil; tako da je nekoliko kamenja, vrženega navzdol ropotalo po strmini jam-

ske drče, dosti daleč od mojega podpečja. Došel je končno tudi do tega temnega brloga.

Od tam je bil čaroben razgled proti vzhodnemu stenju brez dna na eni strani, oziroma v globočino jame na drugi strani. Velikanske dimenzije v dolžino, širino in višino obokov hrama, takorekoč ob vhodu v podzemeljske etaže Gradišnice so prekosile vsako moje pričakovanje. Najboljši popis jamske scenerije in čudnih barv stenja ter naravne oblike stropov, kupol in obokov ne more nikdar slike nadomestiti. Vzlic temu pa moram ta vhod v globočino pod Gradišnjim vrhom nekoliko popisati.

Skoraj več kot 30 m visok gotiški obok, ki je deloma grozeče razpokan, visi nad ogromnim hramom in je naslonjen na razkrojenem stenju te podzemeljske galerije, ki drži prav strmo proti severu navzdol v temno globočino. Divnost te scenerije kaže in poveča tudi od stenja in stropa odpadlo skalovje in debelo kamenje, ki leži v tem hramu nagomiljeno kakor na razvalinah predzgodovinske zgradbe.

Tukaj se nahaja nekoliko višje nad tem skalovjem ono podpeče, iz katerega sem tudi opazoval ropotanje kamenja, dol vrženega po delavcu Dolencu. To kamenje je priletelo prav hitro dol in je skakalo z veliko brzino po strmini v jami ležečega kamenja, tako da je vsak debelejši kamen dalje na drči povzročil ropotanje in drsanje tam nasutega gramoza. Vsled tega je bilo slišati po vsakem dol vrženem debelem kamenju več minut padanje drobcev v globočino. Na ta način je nam to ropotanje označilo strmino in nevarnost te drče, ki se nahaja ob desnem stenju te gorostasne galerije.

Zgoraj omenjeno podpeče, ležeče ob levi strani te galerije, je nam služilo za varno shrambo vsega jamskega orodja in živeža. Došli so srečno vsi trije delavci in prinesli s seboj vse potrebne stvari za naše delo v jami. Nekoliko vreč in zabojev smo imeli že na skladišču podpečja. Spravljena je bila tudi velika košara z obleko in odejami, z živežem in pijačo ter z vsemi potrebščinami za našo ekspedicijo. Končno nam je bilo oddano tesarsko, štancarsko in vse drugo jamsko orodje ter 40 m dolga vrvena lestvica. Tako smo imeli srečno vse potrebno orodje v jami na razpolago.

Primerno opremljeni smo nastopili prvo potovanje od našega skladišča navzdol v jamo radi raziskovanja razmer in strmin zgoraj označene galerije. Mlademu Dolencu sem pred odhodom naročil, da mora našo podpeč kolikor toliko urediti za jamsko stanovanje, ozir. napraviti primerne prostore za naš odpočitek in za ogrevanje hrane in pijače.

Naše potovanje navzdol po strmih plasteh apnenca je bilo sicer dosti težavno vendar pa popolnoma sigurno ob stenju na levi strani te galerije. Več kot 90 m dolga, strmo ležeča galerija kaže različno visoke plasti ter stopnice, ki držijo od severozapada proti jugovzhodu, od leve do desne stene galerije. Enako

držijo takšne debele plasti triadičnega apnenca v stenju te več kot 25—30 m visoke galerije in tvorijo njeni različni oboki stropa.

Na stropu in stenju te galerije se nahaja prav malo kapnikov. Takšne tvorbe so sploh prav redke v jamah pod triadičnim apnencem. Posebni vzrok temu pa je tukaj, da vleče iz globočine tega prepada vedno skoraj mrzel prepih navzgor, tako da je imel jamski zrak povsod le $6\frac{1}{2}$ stopinj C, oziroma 95% mokrote.

Velika je bila razlika med temperaturo; okoli Gradišnice na solncu 32°C in v prepadu komaj 7°C . Vzlic temu nismo pri našem napornem delu v jami čutili te razlike. Končno smo došli iz te strme galerije ob levi strani stenja na malo ravnino velikanske dvorane. Naše jamske svetilke niso zadostovale tukaj za potrebno razsvetljavo. S pomočjo magnezijeve luči smo pa dosegli popolen razgled. Skoraj 50 m dolga, več kot 25 m široka in do 40 m visoka dvorana je torej zahtevala nekoliko časa za raziskovanje.

Ob vhodu v to dvorano leži mnogo kamenja in gramoza, ki je prišel sem po drči iz galerije. Nekoliko prav velikih kamenov, od stropa te dvorane odpadlih, stoji ali leži tu in tam; vidijo se kakor spomeniki iz pradobe.

Poleg male ravnine so tla v tej dvorani proti galeriji več ali manj nagnjena. Samo vzhodni kot dvorane kaže 24 m visoki nasip kamenja, ki se je od stenja in stropa dvorane odsulo. Nedordeko od tega nasipa in blizu vzhodne stene te dvorane se nahaja skoraj 3 m^2 obsegajoči prostor, na katerega neprenehoma pada od 25m visokega stropa premikajoči se curek stotero debelih kaplic prav mrzle (6°C) vode. Na tem prostoru in okoli njega ležijo čudne tvorbe posebne vrste stalagmitov, tako imenovanih »jamskih biserov«, ki se vsled tega močnega kapljanja popolnoma bistre vode tudi vedno premikajo na vse strani, vedno pod kapom in v plitvi vodi tam se nahajajočega bazena. Ta jamski vodopad se pa večinoma razprši dosti široko na okrog, tako da so tla več kot dva metra okoli tega bazena po naravi sami kakor betonirana. Razpršeni vodopad se nadalje pod kamnjem in gramoziom nižje ležeče galerije zopet nabira do malega studenčka, ki se nadalje izliva v spodnjo globoko etažo Gradišnice.

Glede zgoraj označenih »jamskih biserov« je še treba tukaj pripomniti, da imajo ti biseri popolnoma različno obliko, vzlic temu da so sploh enake tvorbe prav čudne kristalizacije apnenca. Naraščajo, kakor je sedaj dognano, od svojega središča sferoidično. Dokler so v obliki malega graha se premikajo dosti hitro pod vodokapom v svojem bazenu, ter so tako gladki, da bi ne bilo mogoče, jih bolje ogladiti na drug način. Ako pa narastejo do večjega premera, se premikajo pod kapom le počasi od ene strani na drugo in pri tem premikanju bijejo

se v vodi med seboj in tudi ob dno bazena, tako da polagoma in prav polagoma izgubijo svojo prvotno obliko sferoida in postanejo različno oglati in robati, vendar pa lepo gladki. — Znani so takšni jamski biseri davno že vsem mineralogom, posebno iz jam in mineralokopov za mavec; ampak v kraških jamah in pečinah pod triadičnim apnencem je kot prvo nahajališče teh čudnih biserov večkrat imenovana velika dvorana v Gradišnici.¹

Prav skrbno in temeljito smo celo dvorano preiskali in ob enem vse priprave za geodetično merjenje uredili. Pri tem raziskanju smo ugotovili, da se nahaja v zapadni steni te dvorane, pod drčo strme galerije, skoro okroglia, 10 m široka in visoka votlina, v katero se izliva oni mali studenček zgoraj popisanega vodopada. Iz te votline je vlekel prav hladen prepih navzgor.

Bengalična luč nam je pomagala razgledati v temno globočino te votline. Nad to pečino, nekoliko metrov višje na steni triadičnih plasti apnanca, visi velikanski kapnik — stalaktit — v obliki in barvi dveh storžev koruze. Imenoval sem to čudno tvorbo »orjaški kukuruz«.

Zelo previdno opasan in na primerno dolgi vrvi privezan je stopil moj hrabri jamar Dolenc France na rob te pečine, tako da je bil v stanu, z merilno vrvico globočino spodnje etaže tega brezdnega ugotoviti. Po opetovanem merjenju dognali smo 40 m globočine in da je prosto moleča vrvica s privezanim kamenom došla povsod na mokra ilovita tla v jami.

Za raziskovanje tako globoke etaže je bilo treba posebnih priprav in posebnega orodja. Poleg tega smo bili vsi trije tudi že potrebni nekoliko odpočitka in užitka zaslужene hrane in pijače po več kot pet ur trajajočem napornem delu.

Odločili smo se v tem oziru, da raziskovanje po odmoru nadaljujemo ter smo odšli navzgor do našega skladišča in jamskega ležišča podpečjo.

(Sledi nadaljevanje.)

¹ V spomin na Gradišnico darujem o tej priliki muzeju Šumarskega Udruženja v Zagrebu tri jamske biserne, ki sem jih dne 16. avgusta 1886. leta na licu mesta nbral.

Ing. Vil. Putick.

ФЕД. РАДЧЕНКО (НИКПИЋ).

На дневном реду.

Министарство Пољопривреде и Вода одобрило је кредит за организацију популарних народних лекција из пољске привреде при најподеснијем окружном економату у Црној Гори.

На жалост, ова корисна идеја није обухватила и шумарску структу, а која је према месним приликама безусловно у моменту и од главног значаја.

Потреба у мање-више дубљим знањима већ се осећа и у народној маси, јер само напредак народне привреде, макар у главним гранама — агрономији и шумарству, изнети ће и ову покрајину из мртве рутине а главно је — из стања статичке економске пасивности.

Треба дати живи импулс запрепашћеном духу овог народа, наметнути му идеју културног рада, заузети његову мисао неопходношћу тога рада, те ће се на тај начин понајпре отрћи навикама средње вековне епохе.

То се може постићи само ширењем просвете у народу и нарочито хуманистарног и струјног знања у популарној форми.

Остављајући на страну сферу хуманистарног знања, посматрамо: коју би од грана народне привреде требало развити пајирије.

Због веома планинског карактера Црне Горе, плиткости родног тла и специфичног минералошког и геолошког састава земљишта, техника пољског газдинства развија се слабо, јер исто је ограничено у својим просторијама, а својства и механички састав земљишта уско ограничује како употребу савршенијег алата, тако и узгој високодоходних и корисних пољских култура.

Проширити простор зиратних земљишта није могуће због великог нагиба, чак и приступачних планина, а на којима је онемогућено орање, јер бусење губи равнотежу и пада доле, а пролетња вода проузрокује одношење земљишта и образовање дубоких урвина.

У исто време равна планинска места карактеризују се плитким земљиштем, а често пута и сасвим су гола.

Поред тога Црногорске су планине потпуно безводне већ у почетку лета, с тога и допринос чак шумских пропланака и пашњака не може задовољити сву потребу месног сточарства.

Дакле, читав свој живот Црногорац проводи у шуми. Он је заиста права »шумска мајка« и у оскудици пољских и индустријских радова, баца сву своју снагу и енергију на шуме и постао је њихов »зато гениј« у правом смислу речи.

Према прибраним приближним подацима на територију Шумске Управе у Никшићу, а само за округ Никшићски, пада у очи карактерна пропорција разних (по употреби) земљишта, а која и проузрокују првенство у занимању мештана.

Од опште површине Никшићког округа 379,900 хект. је под пољопривредним искоришћавањем 23.6%, под шумама и шумским гоletима 30.6%, остало од 45.8% сачињавају кршевити и малоплодни крајеви.

Из ових, макар и приближних цифара, види се да је главно уживање Црногораца шума.

Мислило би се да становништво негује своје шуме, искусно је у одгајивању истих, а међу тим овде не може се наћи ни обичних шумских радника.

Узрок је овој парадоксалној појави у специфичном гледишту на шумско газдинство: узимати од шуме све, а њој ништа не давати. Ако они и раде по шумама, подмирујући своје ситне потребе, и то на вандалски начин; обично сваки Црногорац сања о неким страним шпекултивним фирмама којима може дати »експлатисање« својих шума за готов новац; али од рада, па чак и од надзора над »експлоатацијом« продате горе радо диже руке.

Нико није размислио од каквог су значаја шуме за Црну Гору, и нико није обраћао пажњу на потпуну оскудицу елементарних знања о газдовању са шумама.

И само се по себи разуме, да би ширење пољопривредних знања имало своју велику корист и значај, али упознавање народа с начелима шумарске науке безусловно стоји на дневном реду као најглавнији задатак у питању културног подизања ове покрајине. Барбанизам у газдовању са шумама у Црној Гори је зло старе и најближије прошлости, а упознавајући месне природне и социјалне прилике могу се лако предвидети и све рђаве и опасне последице и по сами економски живот у недалекој будућности за ову покрајину.

С тога и треба лечити зло мерама васпитавања народа у правцу рационалног шумарства, поред старог примењивања тачно одређених законских прописа.

Најсигурнија од таквих мера мора бити — ширење елементарних знања из шумарства.

Остварење идеје ширења шумарских знања може ићи раме уз раме са лекцијама из пољске привреде, а како би се избегло стварање нових посебних организација у ову сврху и тиме смањили трошкови расхода.

Организацијом Шумских Управа у Црној Гори олакшава се тај посао, јер већ имамо и стручних лица, која би се могла извесно време употребити и на приређивање практичних и теоријских предавања из шумарства.

При шумским надлештвима образовали би се расадници, који би, поред своје главне улоге, служили и у циљу чисте пропаганде шумарства у самом народу.

Или за време школског рада требало би приредити часове из шумарске струке у школама, а нарочито у гимназијама, и заинтересовати младеж, не само теоријски, него и практичким радом у културном расаднику.

Живим предавањем могла би се побудити љубав у младим људима према шумској биљци, а дубљим упознавањем са њеним животом и улогом постигло би се заштита месних шума од стране младих генерација становништва.

Већином су сви ћаци из села, стално иду у село и у току извесног времена шумарство би имало својих младих присталица а с њима и велику потпору и помоћ на месту у своме раду.

У гимназијама ћаци се већ упознају са ботаником и зоологијом, онда би требало само детаљније изнети слику живота шумских биљака, њихову улогу у људском животу, а даље прећи на неговање шума, њихово подизање, заштиту и употребу са тумачењем шумског законодавства.

Разуме се реално решавање овога задатка може и треба да има масу варијација, али свакако ширење шумарских елементарних знања требало би поставити на прво место и отпочети одмах, јер то питање диктира сама реалност и ставља га на дневни ред, јер то је једини рационална мера, која може претворити ову богату покрајину из загрожљиве пасивности у економско активно стање.

Šumska industrija i trgovina.

Novi izum stroja za obaranje stabala.

U cijelokupnoj šumskoj i drvnoj industriji osjećao se je dosada nedostatak uporabivog i lahko prenosivog stroja za obaranje i rezanje stabala, osobito u pogledu zahtjeva, koji se na ovakav stroj stavljuju obzirom na trajnost, sigurnost pogona i cijenu. Svi dosadašnji pokusi, da se iskonstruiše ovakav praktični stroj, koji bi današnju tako skupu radnu snagu nadomjestio, osuđeni su uslijed pomanjkanja odgovarajućeg motora, koji bi imao ne samo malu težinu, nego bi zajamčio i racionalno iskorišćavanje snage.

Do sada su poznate dvije vrste strojeva za obaranje i rezanje stabala i to:

1. s čeličnom kočenom testerom (starres Sägeblatt),
2. s lancem za rezanje (Schneidekette).

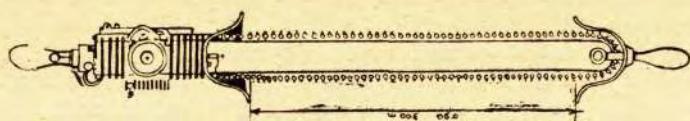
Pod prvu vrstu potпадa bezbroj izuma u najraznovrsnijim oblicima, a jedan od prvih strojeva ovoga sustava bio je konstruisan god. 1861. u Americi od Hamiltona poput listarice (Fuchsschwanzsäge). Ovaj izum je slijedilo, kako navedesmo, mnogo drugih, ali je većina ovih strojeva bila za praktični rad uslijed njihovog komplikiranog i osjetljivog sustava sasvim neuporabiva.

Sasvim drugi rezultati su polućeni sa onakovim strojevima, koji su snabdjeveni namjesto čelične s običnom testerom sa lancem za rezanje. Ovakovi strojevi su tek zadnjih godina konstruisani, te je i ovdje bilo mnogo pokusa prije nego što se je došlo do faktično valjanih rezultata. Medju prve ovakove strojeve spada izum Amerikanca Cannon, koji je god. 1910. izumio stroj sa retirajućim lancem za rezanje (slično našoj slici 1.), ali je davanje pogonske snage bilo tako nesavršeno, da stroj nije bio praktično uporabiv.

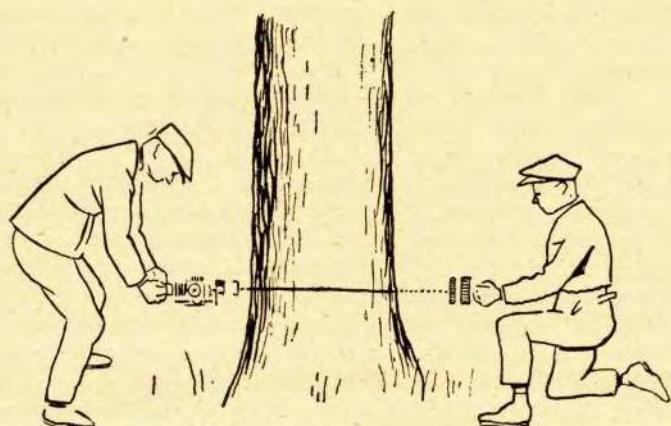
Drugu vrstu ovakovog stroja sastavio je švedski inžinir Westfelt. — Ovaj stroj sastoji se zapravo iz tri agregata t. j. motora, vretena i lanca sa okvirom u obliku poluge, te je ova poluga vrlo masivno građena, da uzdrži napetost lana. Za rezanje raznih debljina stabala potrebni su okviri (t. zv. sekteri) raznih veličina, te im se težina mijenja između 18 i pol i 37 kg. Motor, koji razvija snagu od 5—6 Hp, težak je oko 40—50 kg, te uzevši u obzir, da se pri obaranju stabala srednje debele šume mora uzeti 2—3 okvira, to dolazi u obzir sveukupna otpremna težina od 80—110 kg.

Uspjesi koji su sa ovim strojem polućeni bili su veoma povoljni, te je stroj osobito za vrijeme rata bio vrlo mnogo upotrebljavan. Na okolnost, da je cijela sprava preteška te uslijed toga za transport u strmom i neprethodnom terenu nepodesna, bila je uzrok, da se stroj do sada nije sveopće uveo. Za poslugu stroja potrebna su 3—4 uvježbana radnika a potrošnja benzina iznosi na sat $1\frac{1}{2}$ litru.

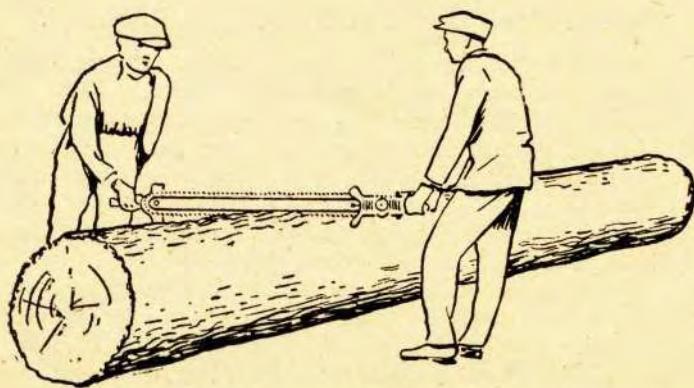
Prošle godine prikazivala je austrijska tvrtka Povolny jedan stroj na proljetnom bečkom velesajmu, koji je pobudio sveopći interes stručnjaka. Ovaj stroj nazvan »Legac« sastoji se iz motora, jakog 2 Hp, a cijela sprava imade težinu od 45 kg, što prema prije navedenom švedskom izumu znači veliku prednost. Broj okretaja motora u minuti je 1600, a brzina zubi 6 u svakoj sekundi. S ovim strojem se mogu prerezati stabla od 80 cm premjera bez ika-

Slika 1: Stroj »GORA« sa motorom.

Slika 2: Stroj »GORA« kod obaranja stabala.

Slika 3: Stroj »GORA« kod prerezivanja debala.

kove promjene na stroju. Širina reza je 17 mm (koja je okolnost kritikovana po stručnjacima radi gubitka drveta), a težina stroja je još uvijek tolika, da s njim, osobito u teškom terenu, ne može uspješno kretati.

Sada naviješta jedna bečka tvrtka, da će početkom dojdućeg mjeseca staviti u promet jedan posvema novi stroj, koji pobuđuje nadu, da će se u najkraće vrijeme sveopće uvesti, ako bude imao sve one prednosti, koje izumitelj ističe. Ovaj novi stroj nazvan »Gora« imat će težinu od 20 kg te će prenašanje radi malene težine biti vrlo jednostavno. Motor, koji je tvorevina jedne bečke tvrtke motora, biti će tako građen da je uporaba istoga u vodoravnom i okomitom pravcu bez utjecaja na razvitak snage, a moći će ga svaki nadničar razumjeti i posluživati, te što je osobita prednost, stroj se može odmah na svakom mjestu u pogon staviti bez obzira na temperaturu i vrijeme. Jakost motora je 4 Hp. Lanac za rezanje bit će samo 8 mm debeo, što znači uštednju prilikom rezanja.

Način uporabe stroja je isti kao kod rukovođenja obične testere, te su za rušenje stabala samo 2 radnika potrebna. Kao primjer navada se, da se stablo od 60 cm premjera može prerezati za 1 i pol minute. Sigurnost pogona je u svakom pogledu osigurana; cijeli stroj je u jednoj kutiji smješten, koja se tek u času rezanja otvara. (Kod niže otisnutih slika nema zaštitne kutije, da sam uredaj stroja bude pregledniji. Za pogon motora treba će mješavina benzina i ulja i to na dvije litre benzina jedna osmina litre ulja, a na deset radnih sati pet litara ove mješavine.

Cijena će biti umjerena tako, da će ne samo industrijalac koji iskorišćuje velike komplekse biti u stanju da si ga nabavi, nego svaki trgovac drvom i svako veće gospodarstvo.

Predaleko bi nas vodilo, da se u okviru ovoga članka navedu daljnji detalji i prednosti ovoga stroja; praktična uporaba najbolje će pokazati, u koliko će stroj odgovarati namjeravanom cilju. Mi ćemo svojedobno o iskustvima s ovim strojem javiti. Svakako bi ova novost u slučaju dobrog uspjeha izazvala velike promjene u načinu šumskog rada.

Hajde.

Internacionalna drv. konferencija u Bratislavi.

Dne 31. VIII. i 1. IX. o. g. održana je u Bratislavi internac. drvarska konferencija uz brojno učešće svih srednjoevropskih zemalja.

Svoje zvanične delegate poslala je Francuska, Italija, Rusija, Holandija, Njemačka, Austrija, Madžarska i Rumunjska. Iz Jugoslavije bilo je 5 delegata (Ing. Rudež i Goriup (Ljubljana); dir. Križnić (Maribor); dir. Hurle (Dobrljin) i ing. Marinović (Zagreb).

Cilj je konferencije bio uglavnom taj, da si ratom zavađeni narodi pruže ruke na polju ekonomskog rada te naročito u pogledu drvne trgovine potraže način za nesmetan razvoj međunarodne izmjene dobara šumske privrede. U tom pogledu radile su 4 sekcije i to: za internac. statistiku, ujednoličenje mjera, carinske i sl. odredbe te internac. savez drvne trgovine. U svim sekcijama iznijeti su vrlo dobri i poučni referati. (Radi pomanjkanja prostora ne možemo ih donijeti pa upućujemo gg. čitatelje na »Jugoslav. Šumu«, koja je donijela veći dio referata.)

Među primljenim rezolucijama važan je zaključak za osnutak Međunarodnog saveza države trgovine. Zanimivo je, da je šumarstvo čsl. republike uzelo vidnog utjecaja kod ove konferencije pa se može reći, da je ono u glavnom i vodilo glavnu riječ sa strane čsl. šum. privrede. To je posve razumljivo, ako se uvaži, da drž. šum. uredi naročito u Slovačkoj nisu preuzeeli u vlastitu režiju samo eksploataciju šuma, već i sve državne pilane te s njima skopčani komercijalni dio i prodaju prerađevine u inozemstvo bez posrednika.

Ako i nismo priatelji industrijalizacije drž. šuma u drž. režiji, držimo ipak da naše šumarstvo ne može kod sklapanja internac. saveza izostati već i zato, jer će se ondje odlučivati i o čisto šumarskim pitanjima (eksploatacija, statistika), pa da se ne dogodi, da se onama odlučuje — bez nas.

Marinović.

Literarni pregled.

Ing. Anton Šivic: *Gozdarstvo v Sloveniji*.

Naša domaća privredna literatura je vrlo siromašna pa smo sretni kad god dobijemo koje novo dobro djelo.

To vrijedi još više za šumarsko-privrednu književnost, koja se počela razvijati zapravo tek iza prevrata. Nedostatak se osjeća tako u pogledu naučnih stručnih djela kao i u pogledu statističkih prikaza, opisa itd. pa mnogi od nas mora priznati, da o nekim krajevima naše velike države nema ni pojma, jer ih ne samo da nije vidio, nego ih nije našao nigdje ni opisane. Ono malo monografiskih prikaza pojedinih krajeva rastureno je po listovima i časopisima ili po već rasprodanim knjigama tako, da je skrajnje vrijeme, da već jednom dobijemo valjan i detaljan prikaz šumarstva cijele naše države.

Tome nedostatku htjela je udovoljiti Podružnica našeg udruženja u Ljubljani makar djelomično, donoseći detaljan prikaz i opis šumarstva svoje uže domovine, ubave Slovenije prilikom glavne skupštine J. S. U. u Ljubljani. Bez oklijevanja moramo priznati, da je ova ideja svake hvale vrijedna i da se ova skupština nije mogla ljepše ovjekovečiti, nego li na odabranu način. Ideja, koju su potakli inžinjeri i arhitekti na sarajevskoj skupštini, donoseći privredni prikaz Bosne i Hercegovine, prihvaćena je evo i po našoj Podružnici s tom izmjenom, da je ona donijela prikaz samo onog dijela, koji nas šumare i šum. privrednike najviše zanima.

Uspjeh ovog djela bio je potpuno osiguran onim momentom, kada je uređenje knjige povjerenio šum. nadsavjetniku g. ing. Šivicu. U našoj je državi vrlo malo stručnih radnika, koji se mogu pohvaliti ovako plodnim i vrijednim stručnim radom kao naš odlični drug g. ing. Šivic.

Skroman i tih u svom radu i saobraćaju, stekao je bez vike i reklame samo ustrajnim i neumornim radom glas i ugled, koji je već davno prije našeg narodnog ujedinjenja prešao granice njegove uže domovine.

G. Šivic je vrsno organizovao literarnu stranu knjige, okupivši oko sebe najbolje stručne slovenske pisce.

Sam je napisao članke »Gozdarstvo v Sloveniji« i »Lovstvo v Sloveniji« što iznosi oko $\frac{1}{5}$ cijele knjige.

U prvom se iznosi detaljna statistika šuma i šum. produkcije, iskorištavanje i pošumljenje, šum. prometala, personalna pitanja šum. osoblja, šum. stete, zakonarstvo itd. riječju sve, iz čega se može razabrati točna slika šum. prilika Slovenije. Naročito je detaljno obrađeno pitanje umjetnog pošumljenja i uzgoja biljki te pošumljenje krša.

S velikom su pomnjom obradene i prilike lovstva. Iz svakog se retka razabire šum. stručnjak, koji ne može da dijeli lov od svog zvanja te je isto tako dobar lovac kao što je dobar šumar. No on ga ne može da dijeli ni od svog naroda, jer je lovstvo u Sloveniji narodno i demokratizovano tako, da »tvori bivstven deo onih etičkih momenata, koji tako živo vezuju duh šireg naroda o rođenu grudu.« Glorifikacija slovenskog lovstva sabrana je u ovo par marcantnih riječi:

»To nam posvedočavaju mnoga ponajbolja dela naše literature te mnoge narodne priče i bajke, a nada sve i onaj topli život u prirodi, koji zavlada gorom i dolom u znatno jesensko doba, kad lovci privese pušku i lovački rog i pojure u prirodu. Zbog toga biti lovac u nas je časno, plemenito i otmeno.

Tako možemo pravilno razumeti i ono sveopće oduševljenje i svečano raspoloženje, kad Njegovo Veličanstvo naš Kralj Aleksandar I. i Njeno Veličanstvo Kraljica Marija sa svog čarobnog Suvobora u pratinji prostih lovaca polaze u »kraljestvo Zlatorogovo« u lov na divokoze i »na petelina«.

Time su ljubav i poštivanje do Visokog Kraljevskog Doma i u Sloveniji dobili onaj srdačni značaj i sjaj, koji prati Njihova Veličanstva svagda i svuda diljem naše velike otadžbine. —

Ljubavi slovenskog »kmeta« prema lovnu i šumi i budnom oku njihovih šumara, koji su svi i šumari i lovci, možemo danas da zahvalimo, da je ondje uzdržana divljač odlične kvalitete u takovom broju, kao nigdje drugdje diljem naše domovine, a to se vidi najbolje po prihodima, koje dobivaju vlasnici inače često neplodnog krša i vrleti za lovišta, dana u zakup. »Gamsi« su pretvorili mrtve kapitale kamenitih litica u glavnice, koje odbacuju stalnu i zavidnu rentu.

Uz g. ing. Šivica nalazimo nestora naših šumarskih pisaca g. ing. Pušticka, koji na svoj običajni, vrlo originalani i zanimivi način opisuje geografske i geološke prilike Slovenije.

Tajnik Saveza industrijalaca g. Danilo Gorić prikazuje drvnu industriju Slovenije, iz kojeg prikaza vidimo naročito utješne momente, da je slov. drv. industrija u domaćim rukama te da se je prerada drveta iza rata znatno popravila i u kvalitativnom pogledu.

Pisac naglašuje nedostatak instalacija za preradu bukovine i drvnih otpadaka, čemu se posvećuje još malo pažnje te potrebu što skorije veze s Jadranom, da se Slovenija osloboди ovisnosti svoje vanjske drv. trgovine od Italije.

G. Ernest Heng opisuje drvnu trgovinu i eksport. Iz njegovih zanimljivih podataka vidimo, kako je ta grana narodne privrede važna za ekonomski život ne samo Slovenije već i cijele države. Pisac ističe, da se je šum. gospodarstvo u Sloveniji u produktivnom pogledu osovilo na vlastite noge, ali se to ne može reći i za komercijalni dio. Stranu konkurenco moći će suzbiti samo onda, ako 1. unificira produciju na podlozi međunarodnih standartnih tipova

i 2. koncentrira pomoću komerc. organizacija. Danas je na žalost velik dio šum. trgovaca bez ikakove strukovne i komercijalne kvalifikacije. (To je na žalost i u ostalim pokrajinama! Op. p.) S pravom veli pisac riječi, koje bi se mogle protegnuti na svu državu: »Moderna trgovina kakve god struke zahtjeva ne samo potpunu stručnu kvalifikaciju, već i visoku opću i trgovacku izobrazbu. Prirođena trgovacka spretnost, koja je kroz desetke godina bila dostatna šum. trgovcima, nije danas dostatna ni za proizvodnju, a kamo li za komercijalnu samostalnost.« Od stručnih članaka vrlo su dobri i poučni članci: J. Goedera O domaćem šum. obrtu; dr. ing. Krála O mogućnosti dalsnjeg tehničkog razvoja šumarstva obzirom na elektrifikaciju zemlje i iskorijenje vodenih snaga; ing. Fasana O zagrađenju bujica; ing. Ziernfelda: O šumama vjerskog fonda u okolini bledske šum. uprave i dr. Spiller-Muysa: Agrarna politika i agrarne operacije u Sloveniji. Ostali članci nemaju toliko stručnog karaktera, koliko namjeru, da učesnicima skupštine prikažu sve prirodne ljepote i kulturne ustanove Ljubljane i Slovenije. Svi su ti članci tako lijepi i napisani takovom pomnjom i ljubavi, da ne samo ne kvare, nego još povećavaju cijelovitost inače stručno-šumarske knjige. To je Opis Ljubljane i Bleda od g. dr. Andrejke; Planine u Bohinju i okolini Bleda od g. vl. sav. Detele i Ribarstvo u Sloveniji od g. Plemelja.

Razvoj družbe trbovljanskih rudnika dospio je u knjigu radi namjeravanog izleta u Trbovlje (koji je radi tehničkih poteškoća izostao). (Ovaj opis kao i »Izlet na Pokljuku« mogao je po našem mišljenju doći u posebnu brošuru ili na kraj knjige kao dodatak.) Knjiga je ukrašena s 42 slikama, od kojih su nekoje vanredno uspjele, osobito naslovna slika.

Na koncu spominjemo zaslugu našeg vrlog trudbenika na stručnom polju g. ing. Ružića, koji je mnogo doprineo svojim prevodima nekojih članaka, da knjiga bude pristupačna i onima, koji slabiji vladaju slovenskim jezikom.

Bez ove knjige ne bi smjela da bude ni jedna šumarska biblioteka, jer se sama po sebi preporučuje.

Ing. Marinović.

*

Češka književnost.

»Lesnická práce« (organ česko-slovačke šumarske Matice) donosi u g. 1923:

Br. 1. Dr. Komarek — dr. Breindl: »O uzroku i tečaju polijedrije, bolesti Liparis monacha«. Ing. Hart: »O prirodnom pomlađivanju«. Ing. Strachota: »Estetika šume«. Žak: »Razvijanje debla u visokoj šumi«. Mišek: »Iz starih dana«. Šauer: »O reformi uređenja šuma«.

Br. 2. Růžička: »O učinku lepka protiv L. monacha«. Dr. Komarek — Dr. Breindl: (Nastavak). Ing. Havelik: »Tehnička svojstva drveta uginuloga od L. monacha«.

Br. 3., 4. Dr. Havelik: (Nastavak). Růžička: (Nastavak). Ing. Fürst: »Štete počinjene po L. monacha«. Pavliček: »Pašarenje u šumama«.

Br. 5. Dr. Domín: »Botaničke bilješke o smrekii«. Ing. Niimburksky: »O tabelama prihoda«. Ing. Landry: »Avijoni u šumarskoj službi«.

Br. 6. Dr. Macků: »Novi putevi u rješenju pitanja sporednih šumskih produkata«. Ing. Hemma: »Saveznici šumara u borbi protiv štetnih insekta

u šumi«, Dr. Havelik: »Učinak studeni na kulture oštećene po L. monacha«, Waldhauser: »Wagnerova sječa na ivice«, Ing. Tichy: »Avijatička fotogrametrija u šumarskim izmjerama«.

Br. 7., 8. Ing. Koušel: »Bijologija tla«, Ing. Hemma: (Nastavak). Dr. Havelik: »Uzrok propadanja stabala napadnutih po Lip. monacha«. Ing. Pfeffer: »Seolytidae«. Dr. Auerhan: »Šumarska statistika Češke 1920«.

*

Француска књижевност.

Revue des Eaux et Forêts од 1923 доноси:

№ 1. Aubert: „Сабирање сјемена егзота“, De Lachadenède: „Подизање рибарства“, Dufrenoy: „О ораху“, Guyot: „Пројекат закона о ловачким задругама“, J. J.: „Шумарство Америке“.

№ 2. Huffel: „Државне шуме Немачке на лијевој обали Рајне“, Jagerschmidt: „Шумарство Солоње“, Chandey: „Клијање кедрова сјемена“, Geneau: „Продаје у 1922“, Guyot: „Штете од вепра“, Noël: „Стари жигови шумарских чекића у шумама Аген-а“.

№ 3. P. M.: „Сабирање шушња“, Jagerschmidt: (Наставак), Buffault: „Шуме департман-а de l'Isère“, Barbey: „Кроника Швајцарске“.

№ 4. Aubert: „Шуме и шумари Европе у очима Американца“, De la Hamelinaye: „Ситне шуме са кратким турнусом“, Jagerschmidt: „Шумарство Америке“, Huffel: „Шуме Буковине“, Rabouille: „Заштита птица“.

№ 5. Pardé: „Шуме и национални паркови у Америци“, Demorlaine: „Шумарски покуси у Француској“, Faureau: „Продуžавање турнуса у средњој шуми“, Montariol: „Државне шуме у Финској“, Arnould: „Тржиште терпентина“, Pardé: „Одлике бијелога бора“.

№ 6. Buffault: „Шума Grande-Chartreuse“, Joubert: „Како да се умање шумски пожареви“, Granger: „Треба ли отуђивати државне шуме?“.

№ 7. Breton: „Пастирство у француским Алпама“, Chauday: „Обиљежавање борових сјечина“, Sentis: „Помлађивање арижа“, Bertin: „Царина на дрво из колонија“.

№ 8. Salvador: „Горски масив де Ленте“ (Drôme), Pardé: „Питања уређења шума“, Marc: „Шумске жељезнице у Abreschwiller-u“, Dufrénoy: „Пропадање бријеста“. Ugrenovini.

*

Nove knjige domaće stručne literaturе.

Aktualno! Knjige dr. Aleksandra Ugrenovića, prof. univerziteta:

„Закон о шумама“ Љубљана 1923 . . . Cijena 20 dinara

„Šumarsko politička osnovica zakona o šumama“. Ljubljana 1923. . . . Cena 30 dinara, dobivaju se kod autora: Zagreb, Vukotinovićeva ulica 2, II.

*

»Gozdarstvo v Sloveniji« u redakciji šum. nadsav. ing. Šivic-a, izradeno za glavnu skupštinu J. Š. U. u Ljubljani.

Učesnici skupštine dobili su knjigu besplatno. Preporučamo nabavu ove lijepе knjige naročito onima članovima, koji nisu bili

na zboru, te je dobivaju uz sniženu cijenu od 30 Din, dočim nečlanovi plaćaju 30 Din.

Iskorištavanje drž. šuma u vlastitoj režiji od ing. Milana Marinovića. Cijena 10 dinara. Dobiva se kod autora: Vukotinovićeva ulica br. 2.

Dendrometrija od prof. dr. Antuna Levakovića, i

Računanje vrijednosti šuma od prof. dr. Đure Nenadića.

Obje knjige dobivaju članovi J. Š. U. uz cijenu od 78 dinara po knjigi, a nečlanovi uz cijenu od 100 dinara. Naročito izdanje ovih knjiga stoji 150 dinara po komadu.

*

Agrarna biblioteka II. Knjiga. Inž. M. Grković: Smernice naše privredne politike. Za održanje naše političke slobode bezuslovno je potrebno da postignemo i svoju ekonomsku neovisnost, a do ove ćemo moći da dođemo jedino radom i jednom spremnom privrednom politikom, koja će biti u stanju, da do skrajnih granica mogućnosti zaštiti interes svih naših privrednika bili oni trgovci, bankari, industrijalci ili zemljoradnici. Pošto je pak naša država par excellence agrarna zemlja, razumljivo je, da će biti potrebno našu privrednu politiku akomodirati zahtjevima zemljoradnje kao naše najvažnije privredne grane.

G. Inž. Milan Grković nam je u ovoj opširnoj raspravi iznio svoje mišljenje u pogledu privredne politike, koju bi morala naša državna vlast da provodi u interesu cijelokupne naše privrede, pa se je u prvom redu (I. poglavlje) osvrnuo na privredno-socijalne zakone, po kojima bi se morala naša privreda da organizira. Zatim je prešao na pravac, koji se ima uzeti kod izgradnivanja naše industrije, zahtjevajući, da se naročito mora ići za tim, da stvorimo industriju, koja će stajati u najtješnjoj vezi sa zemljoradnjom. Tom prilikom predlaže, da se mora čim više ojačati naša industrija, industrija zemljoradničkih strojeva, alata i oruđa, industrija vještačkog đubra, te konačno industrija eksportnih sredstava kao željezница, lada, osobnih i teretnih automobila.

U drugom poglavju (Životna jakost našeg privrednog organizma) donosi pisac sliku naše izvozne snage, iz koje možemo zaključivati, da od cijelokupnog našeg izvoza poljoprivredna proizvodnja sačinjava dvije njegove trećine, što nam svjedoči, da je za industrijalnu proizvodnju otvoreno još vrlo veliko polje rada, koje do danas još stoji neobrađeno. Nakon izvoza predočuje nam i veličinu našeg uvoza i preporuča skromnost i štednju kod kuće, da se umanji čim više uvoz luksuzne robe, koja nije nikako jedna od prvih životnih potreba nijednom članu naše društvene zajednice.

U trećem poglavju (Carinska zaštita) raspravlja o zakonu o općoj carinskoj tarifi, koji je naša državna vlast svojevremeno donijela, pa se obara specijalno na izvoznu carinu na naše zemljoradničke proizvode i traži, da se ova ukinе, a u isto vreme da se ukinu i uvozne carine na zemljoradničke glavne potrebe kao što su to odela i obuća.

U zadnjem poglavju (Pojeftinjenje života i valutarni problem) govori pisac o sredstvima pojeftinjenja života, te traži povećanje proizvodnje dobara, koja

povlači za sobom povećanje ponude, a smanjenje potražnje. Zatim raspravlja o valutarnom problemu, koji mora da se za nas povoljno riješi podesnom valutarnom politikom, koja ima ići za tim, da povećamo potražnju našeg novca, a time i njegovu kupovnu vrijednost naročito u inostranstvu, što možemo postići najprije povećanjem našeg izvoza.

Rasprava je napisana vrlo lijepim stilom i pisac pokazuje duboko poznavanje svih naših današnjih socijalno-ekonomskih problema.

Ova će knjiga sigurno zanimati sve naše privredne krugove, jer će u njoj naći štošta nova te će se na taj način orijentirati i uputiti u današnje stanje naše privrede te se upoznati sa njezinim zahtjevima, pa ju svima najtoplje preporučamo.

Ovu drugu knjigu Agrarne biblioteke slijedi u najkraćem vremenu treća knjiga i to od g. Oskara Ivona Bilića, nadzornika vinarstva u Šibeniku, o »Bolestima i manama te pripravljanju vina«.

Cijena je drugoj knjizi 10 Din, štampana je cirilicom, a može se nabaviti u svim knjižarama i u uredništvu »Meje« Zagreb, Jurišićeva 16. Narudžbe za knjižare vrši knjižara Zabavne biblioteke u Zagrebu, Frankopanska 1.

*

Adresar Industrije drva za Kraljevinu SHS. Uredništvo »Drvotršca« u Zagrebu, nastojeći da udovolji potrebi trgovackog svijeta i da poluči što tijesnije veze između proizvodača i trgovaca drvom s jedne i kupaca s druge strane, odlučilo je pristupiti sastavljanju adresara cijelokupne industrije drvom u Kraljevini SHS. U tu svrhu razaslalo je na sve interesente, koji u kategoriju eksploatacije, preradbu i veletrgovinu drvom spadaju, jedan upitni arak sa slijedećim sadržajem:

1. Točan naslov Vaše tvrtke (firme);
2. Mjesto, ulica i kućni broj, u kojem je glavno sjedište (glavna uprava) Vaše tvrtke i broj telefona;
3. Mjesto i zadnja pošta (ili željeznička stanica) u kojem je Vaša tvornica za preradbu drva i broj telefona tvornice;
4. Ime i prezime vlasnika poduzeća ili ravnatelja;
5. Brzopostupni naslov za Vašu glavnu upravu;
6. Koje je godine Vaše poduzeće osnovano?
7. Dionička glavnica u Dinarima;
Koliko imadete svega skupa namještenika;
8. Spada li Vaša tvrtka pod producente i veletrgovce ili se bavi samo s trgovinom na veliko?
9. Točan opis svih proizvoda koje Vaše poduzeće izrađuje ili s kojima trguje na veliko;
10. Koji su specijalni proizvodi Vašeg poduzeća ili s kojim se specijalnim poslovima bavi Vaše poduzeće?
11. Koje proizvode izvažate u inozemstvo?

Da se na taj za našu privredu osobito važan Adresar uzmogne što savršenije urediti, moli Redakciju »Drvotršca« u Zagrebu, da sve tvrtke u Kraljevini

SHS, koje eksploriraju, prerađuju ili se bave sa trgovinom drva na veliko, na gornja pitanja odmah i tačno odgovore, jer je to u njihovom vlastitom interesu, a ovakav adresar je za našu privredu od najvećeg i neocjenivog značaja.

Književna objava.

Uredništvo Almanaha Kraljevine S. H. S. izdaje novi svezak ekonomskog dijela. U tom će svesku izaći i šumarstvo pod redakcijom ing. Marinovića.

Da se omogući nabava ovog djela i onoj gg. šumarima i ostalim interesentima, koji ne mogu nabaviti cijelo djelo (200 Din), bit će otisnuto kao posebno izdanje »Šumarsko Kraljevine S. H. S.«, u kojem je prikazana statistika, organizacija, trgovina i industrija, šum. nastava itd. cijele kraljevine općenito kao i po pokrajinama (pojedine dijelove napisali su: za Sloveniju: ing. Šivic; za Vojvodinu: ing. Čmelik; za Dalmaciju: ing. Grubić; za Crnugorou: Začiranin, a ostalo ing. Marinović). Ovo je prvi prikaz cjelokupnog šumarstva naše države po najnovijim podacima. Posebni otisak izlazi u slučaju dovoljnog broja pretplatnika. Knjiga će stajati u pretplati 30 Din bez poštarine.

Naručbe prima: Ing. Milan Marinović, Zagreb, Vukotinovićeva ul. 2.

Bilješke.

Prvi doktor šumarstva na našem fakultetu.

Dne 30. juna o. g. promoviran je na čast doktora šumarstva naš priatelj i suradnik g. ing. Josip Balen, položivši propisane stroge ispite kako smo to već prije javili.

Promocija je obavljena na svečan način u auli zagrebačkog sveučilišta uz brojno učešće zagrebačkih šumara te ostalih prijatelja i znanaca mладог doktora.

Sveučilišni rektor Dr. Đuro Nemadić istakao je u svom pozdravnom govoru osobito svoje veselje nad slučajem sudbine, da on, prvi rektor-šumar, promovira prvog doktora-šumara. Nadalje je istakao važnost ove promocije po naš gospo.-šumarski fakultet i struku. Od križevačkog zavoda došli smo evo do fakulteta, a šumarima se pruža prilika, da kod svoje kuće postignu najvišu čest naučenjaka.

Našem prijatelju Balenu od srca čestitamo sa željom, da ovaj događaj bude samo poticaj i uslov za razvijanje dalnjeg njegovog korisnog rada na polju aktualnog pitanja našeg kraša. Mnogo je pitanja, koja imade da riješi naše šumarstvo, a koja pitanja iziskuju izgrađene ljude, specijalne stručnjake, a među tima je jedno od najvažnijih 60.000 km^2 krša! Do sada je riješenje tih pitanja zapinjalo uz ostalo još i s toga razloga, što smo imali mnogo dobrih

šumara, ali vrlo malo dobrih specijalista za pojedine dijelove naše struke. Vrijeme pokazuje u svim strukama potrebu specijalizovanja, pa se tom postupatu vremena ne će moći ugnuti ni naše šumarstvo.

Samo specijalizovanjem u pojedinim granama naše struke i u pojedinim pitanjima, kojima će ambicijozni pojedinci posvetiti sve svoje sile i energiju svog života i rada — moći ćemo ta neriješena pitanja riješiti onako, kako zahtijevaju naše naročite prilike. Samo tako ćemo se moći emancipovati od tuđeg, često nepotrebnog i škodljivog upliva te izgraditi vlastito šumarstvo.

Pitanje jugoslovenskog krša dobilo je evo ambicijognog i spremnog radnika. Do naših je nadležnih vlasti, da ga upotrijebe na mjestu, gdje će u odbranom pravcu razviti svoje sposobnosti na korist struke i naroda. Nadamo se, da će te vlasti već radi važnosti samog kraškog pitanja izvući dr. Balena iz ambijenta šablone i birokratizma i dati mu dostoјno mjesto.

Odgajajmo specijaliste i cijenimo ih!

Marinović.

Uspomena na prijem J. Š. U. kod Nj. Veličanstva.

Prigodom primanja bledskih izletnika kod Nj. Veličanstvu kralja načio je suradnik Ilustrovanog lista g. Vladiimir Benčić (Beograd, Kralja Milana ul. 84.) šest snimaka, koje se mogu dobiti uz cijenu od 5 Din po komadu.

Povećane snimke u formatu 32×40 dobivaju se po naručbi uz cijenu od 120 Din po komadu.

Isto tako dobivaju se nekoje uspjele snimke kod gosp. Josipa Bambulovića šumarnika (Turbe kod Travnika) u režijsku cijenu od 3:50 Din po kom.

FOTOGRAFIJE S KONGRESA J. Š. U.

Fotografija izletnikov v Vintgar v velikosti (podoba 19×29 cm na kartonu 32×43 cm) se naroča pri fotografu Alojziju Vengarsju v Radovljici (Slovenija). Dobi se po 40 Din komad, s poštinko vred pa po 50 Din komad.

Pri istem fotografu se dobi fotografija izletnikov na Pokljuki. Isti format, ista cena.

O prilikli ture na Triglav so napravili člani Slovenskega planinskega društva 24 različnih lepih slik v obliki razglednice.

Dobi se komad po 3 Din 50 p, vsa serija za 84 Din.

Naročila in denar za Triglavskie razglednice je poslati na Šumsko upravo v Kranju pošt. ček. štev. 10.148

Iz Jugoslov. Šumarskog Udruženja.

Izvadak

iz Zapisnika II. redovite glavne skupštine »Jugoslovenskog Šumarskog Udruženja«, obdržavane dne 20. i 21. augusta 1923. u Ljubljani, u zgradbi Narodnog Doma.

Potpredsjednik Ćirković otvara skupštinu u 10 sati te ispričava otsutnoga predsjednika gosp. Milana Turkovića, koji je bolescu sprječen.

Pozdravlja prisutne članove osvrćući se na rad Udruženja od postanka do danas, koji je rad do sada u glavnom bio organizatori te savetodavni i pomoći, u koliko je udruženje preuzele na sebe izradivanje te ocenjivanje samih zakonodavnih osnova. Odsada će rad moći krenuti više strukovno-naučnim putem.

Predlaže, da se pokrovitelju Udruženja Nj. Vel. Kralju pošalje brzjavni pozdrav.

Sastav depeše prihvata skupština dugotrajnim i burnim klicanjem »Živio Kralj!«

Nadalje predlaže, da se pošalje brzjavna depeša gospodinu Ministru Šuma i Rudnika dr. Milanu Srškiću i Čehoslovačkom ministru Zemljodelstva dr. Milanu Hodži.

Po pročitanju depeše nastaje klicanje bratskom Českoslovačkom narodu.

Skupština bira na predlog predsjednika dva tajnika za vođenje skupštinskog zapisnika: gg. ing. Aleksandra Bogičevića te ing. Stjepana Šurića, a za overu zapisnika gg. načelnika Slavoljuba Ilića, nadsvjetnika Đuru Telara te dvor. svet. ing. Josipa Rustiju.

Potpredsjednik Ćirković izvešćuje o sudelovanju izaslanika J. Š. U. na kongresu Čehoslovačkog šumarskog društva u Banskoj Bistrici, te po tom uz burne ovacije cele skupštine predstavlja Českoslovačke izaslanike: gg. Bedriha Fürsta, predsjednika českoslovačkog šumarskog društva, dr. ing. Šimana, generalnog direktora šumarstva u Ministarstvu Zemljodelstva u Pragu te ing. Maleca.

Zatim predstavlja ove izaslanike:

a) Od strane Ministarstva Šuma i Rudnika načelnika kabineta dr. Luju Novaka, načelnika Slavoljuba Ilića, te min. savjetnika ing. Zoltana Stencla;

b) od strane Ministarstva Poljoprivrede i Voda: načelnika odseka gosp. Ivu Sancini-a;

c) izaslanika Agrarne Direkcije inšpektora ing. Viljema Puticka;

d) šefa Direkcije šuma u Ljubljani min. savjetnika ing. Josipa Rustiu;

e) zastupnika konzulata Čehoslovačke Republike dr. Otokara Beneša;

f) izaslanike Trgovačko-obrtničke Komore u Ljubljani, predsednika Ivana Kneza te tajnika dr. Viktora Murnika;

g) izaslanika Kmetijske Družbe predsjednika g. Jarca;

h) izaslanika Slovenskog lovačkog društva, predsednika dr. Ivana Lovrenčića, te potpredsjednika Mateja Hafnera;

- i) izaslanika Kranjske industrijske družbe ing. Mirka Šusteršića;
- k) predsjednika Društva Okrajnih Gozdarjev, Josipa Drachslera;
- l) predsjednika Gradskog Poglavarstva Ljubljana, opć. savjetnika dr. Jožu Pirca;
- m) predsjednika društva gospodarskih i šumarskih činovnika u Oseku ing. Petra Rohra;
- n) predsjednika Ljubljanske sekcije Udruženja Inžinjera i arhitekta ing. Milana Šuklje;
- o) predsjednika Saveza Industrijalaca u Ljubljani ing. Antuna Rudeža i dr. Rekara;
- p) predsjednika Jugoslovenskog Saveza za promet stranaca u Sloveniji tajnika Antuna Pintara;
- r) potpredsjednika Udruženja Inžinjera i Arhitekta, inšpektora ing. Vojka Koprivnika;
- s) predsjednika Udruženja Šumarskih podčinovnika u Vinkovcima, nadlugara Milana Šoića, i
- v) gg. novinarske izvjestitelje: »Jutra«, »Slovenskog Naroda«, i »Jutarnjih Novosti«.

Potpredsjednik Čirković podjeljuje riječ g. ing. **Bedřichu Fürstu**, koji u ime »Ustredni Jednote Čehoslovenskoho Lestninstva pozdravlja J. Š. U. te na glašuje, da oni svojim posjetom vraćaju učešće naših delegata na njihovom zboru u Banskoj Bistrici u Slovačkoj.

Istiće bratstvo dvaju naroda i veli: »Teški bojevi, koje je Vama i nama nametavala prošlost i sadašnjost na obranu domovine te sačuvanje materinskog jezika i narodne samostalnosti, nas su približili i po značaju borbe, te našli izraza u proleću 1918. u vrijeme okrutnog svjetskog rata u našoj zlatnoj Prahi, u glasovitoj izreci: »Vjernost za vjernost, a vjernost za uvjek.«

Ove riječi duboko su se usadile u sreća Vaša i Česko-slovenske braće, te se je njihova zvučna jeka čula i u najudaljijim dubljinama šumskih samoća, otkuda se ovaj pozdrav danas na moja usta k Vama vraća.

Kao gajitelji i budući stražari tako огромnog imetka, koji nam predstavljaju šume u Vašoj u našoj i drugim slavenskim državama, imademo pravo i dužnost, da stručnu svoju šumarsku zadaću riješimo mnogo puta sa stanovišta slavenske uzajamnosti i stim više, što smo kroz tako duge i mnoge godine — kao što je to bilo kod nas — morali podrediti svoje osjećaje kao šumari — tudinskim uplivima po strani.

Ova činjenica bila je povodom, da smo se na našem zboru, što je održan u Banskoj Bistrici, odlučili s Vašom gospodom delegatima, da utemeljimo »Slavenski Šumarski Savez«, koji bi imao zadaću, da u šumarstvu ujedini sve slavenske narode u svrhu unapređenja slavenskog šumarskog gospodarstva i lovstva te podignuća narodne svijesti cijelog slavenskog šumarstva!

Molim, da na današnjem ovom zboru blagoizvolite izreći svoje pristajanje za osnutak ovoga »Saveza«.

Pozivljući naše članove, da u što većem broju dođu na njihov naredni zbor u Čehoslovačku svršava svoju izjavu sa željom, da skupština što bolje uspije i svršava poklikom: »Lesu a lov u Zdar!«

Skupština je saslušala govor sa velikom pažnjom, te je oduševljeno aklasimirala govornika.

Dr. Šiman u ime Ministarstva zemljedelstva u Pragu pozdravlja rad skupštine. Naglašuje veliko bogastvo na šumama obiju saveznih država, ističe potrebu što intenzivnijeg rada, kako bi se naše Šumarstvo tako i drvarska industrija i trgovina potpuno emancipirala od stranog uticaja (Živio i odobravanje).

Potpredsednik Ćirković aplicirajući na govore gg. Čehoslovaka i sa svoje strane ističe potrebu zajedničkog rada i to na temelju programa, što će ga izraditi U. J. Čsl. L. u sporazumu sa J. Š. U. Moli skupštinu da ovlasti upravni odbor, da u tom smislu poradi, što skupština jednoglasno usvaja.

Pokazuje dar (značka U. J. Čsl. L.) s napisom »Ustredni jednota Čehoslovenskog lešnickog bratskemu spolku »Jugoslovensko Šumarsko Udruženje« 1923.«, koje je naše udruženje dobilo prigodom zbora u Banskoj Bistrici, našto skupština ponovno oduševljeno kliče bratskom narodu.

Slede pozdravni govor:

1. U ime gospodina Ministra Šuma i Rudnika gosp. dr. Lujo Novak, koji ističe zadovoljstvo gosp. Ministra na dosadanjem radu Udruženja, te obećava, da će rad udruženja i u buduće podupirati;

2. U ime općine grada Ljubljane: Jože Pirč;

3. U ime saveza slovenačkih industrijalaca dr. Rekar;

4. U ime ministarstva Poljoprivrede i Voda Ivo Sancini;

5. U ime organizacije šum. i agr. činovnika i studenata, Rusa u Jugoslaviji.

Aleksij Ljubimov;

6. U ime slovenačkog lovačkog udruženja dr. Lovrenčić.

Tajnik čita stigle pismene i brzojavne pozdrave: velikog župana dr. Lukana; zemaljskog saveza i industrijalaca Zagreb; rektora ljubljanske univerze dr. Ušeničnika; šefa šumarskog odseka u Splitu ing. Grubića; okrajnog glavara dr. Vavpotića i Mahnića; inšpektora Jekića; šefa i inšpektora državne željeznice Riharda Negovetića, delegata min. financija dr. Karla Šavnika.

Prelazi se na 2. točku dnevnoga reda i tajnik ing. Marinović čita izvještaj o radu upravnog odbora u prošloj godini.

Blagajnik ing. Čeović čita izvještaj o blagajničkom djelovanju.

G. ing. Rustia u ime nadzornog odbora izvešćuje, da je blagajničko delovanje u redu nađeno, ali da nadzorni odbor, koji je u Ljubljani, nije mogao pregledati iskaz društvenih pokretnina u Zagrebu. Predlaže, da skupština izabere dvojicu članova, koji su u Zagrebu, sa zadatkom, da dovrše rad nadzornog odbora.

Skupština jednoglasno bira u tu svrhu gg. Dr. Andriju Petračića i Kolibaša.

Posle izvještaja otvara se debata. Reč dobiva g. Kolibaš, koji predlaže, da se na onom mestu izveštaja upravnog odbora, gdje se naglašuje požrtvovni rad dvojice članova, za donošanje zakonskih projekata izričito istaknu i imena te gospode, kako bi to ostalo trajno ubilježeno. To su gg. Dr. Aleksander Ugrenović i Antun Ružić.

Potpresednik Ćirković objašnjuje, da to nije namjerice ispušteno, a skupština jednoglasno prihvata predlog gosp. Kolibaša.

Dobiva reč gosp. Nikola Petrović, koji govori o izrađivanju šuma u režiji države, no budući se ne drži predmeta, predsednik ga upućuje, da svoj predmet iznese kod iduće točke dnevnoga reda.

Po svršenoj debati podeljuje skupština jednoglasnu razrešnicu upravnom i nadzornom odboru.

Prelaze se na četvrtu točku dnevnoga reda, na izbor novih članova upravnoga odbora.

Potpresednik Ćirković predlaže kandidacioni odbor od gg. Urbasa, Kolibaša, Vučetića i Bajića, što se prihvata.

Posle odmora. Gosp. Vučetić čita kand. listu.

Budući skupština aklamacijom ne prihvata sve kandidate, to se nakon kratke debate, a na predlog g. Čeovića proširuje kandidacioni odbor sa novim članovima: Duduković, Bojić, Fay, Telar, Pahernik, Lang, Šivic, Marković, Fichler, Tocauer.

Predsednik prekida skupštinu, te određuje nastavak u 16 sati.

Popodne u 16 sati i 30 minuta otvara skupštinu potpresednik Lenarčić, te poziva da skupština dade počast umrlim članovima.

Tajnik čita listu pokojnika:

Utemeljači: Marko grof Pejačević, Našice,

Dragan Lončarić, Sušak;

Redoviti: Ing. Julije Sztehlo, Teslić,

Stjepan Živčić, šumar Teslić.

Ing. Levin Heisinger, nadšumar Bjelovar,

Josip Alković, nadšumar Vinkovci,

Josip Schauta, šum. savjetnik,

Matija Wiltschnig, šum. upravitelj,

Vjekoslav Bauer, nadšumar u m.,

Dr. Ivan Tavčar, Ljubljana.

Skupštinari ustaju i kliču: Slava!

Zatim čita naknadno stigle brzojave: Gen. direk. Vasića, načelnika Bukovale, Jovanovića, Gačića, Dr. Djoke Jovanovića, min. savjetnika Lukača i Dr. Vase Vučkovića.

Prelazi se na izbor članova upravnog odbora.

Milan Marković čita slijedeću kand. listu kand. odbora:

Potpresednici: Miodrag Stamenković, Risto Stojanović.

Članovi odbora po čl. 17.: Sava Bojić, Stjepan Nikić, Roman Saranavka, Rudolf Pilepić, Dr. Aleksandar Ugrenović, Vilim Dojković, Miloš Ćirković, Petar Manojlović.

Članovi odbora po čl. 16.: Josip Grünwald, Petar Rohr, Dr. Djuro Nenadić, Dr. Josip Balen, Cvjetko Božić.

Ćirković izjavljuje, da se ne prima izbora za čl. upravnog odbora. Isto i gosp. Dojković.

Petrović protestuje što nije kandidovan nitko iz Južne Srbije.

Potpresednik Lenarčić izjavljuje, budući se nije lista jednoglasno primila, to se u smislu pravila ima preći na pojedinačno tajno glasovanje.

Razvija se debata, u kojoj učestvuje gosp. Čeović, Marinović, Duduković, Simonović, Metlaš, Vac.

Ljuština predlaže da ostane stari odbor, a Ružić dodaje, da koji član staroga odbora ne želi ući u novi odbor, neka se sam zahvali.

Potpresednik Lenarčić stavlja na glasanji predlog Ljuština Ružić, koji skupština jednoglasno prima.

Pošto nijedan član starog odbora ne otstupa, ostaje stari upravni odbor i za narednu godinu.

Prelazi se na izbor nadzornog odbora.

Na predlog tajnika Marinovića ostaje stari nadzorni odbor, tek se imade izabrati dva zamenika, što je kod prošlogodišnje skupštine bilo propušteno. Na predlog istog izabrani su aklamacijom gg. rač. nadsav. Zdenko Wilder i šum. nadsavjetnik ing. Andrija Perušić.

Zatim se bira financijalni odbor, u koji ulaze gg. Obereigner, Stojsnović, Ljuština, Čeović, Marinović te odbor ad hoc, koji će raspravljati o materijalnom stanju činovnika. Biraju se gg. Ružić, Božić, Drachsler, Balen, Pavlić, Grünwald ml., Petrović, Ljuština, Telar, Sava Bojić, Sarnavka, Karop.

5. t. dnevnog reda.

Ing. Rohr izveštava o radu V. sekcije u stvari pravođenja agrarne reforme, te eksproprijacije veleposeda, prema načelu, izraženom u čl. 41. ustava. U sednici upravnog odbora u Sarajevu u augustu 1922., zauzeo je odbor poznato mnjenje, štampao u Šum. Listu. Nato je Ministarstvo zamolilo, da se u toj stvari stavi konkretni predlog, kojeg je odsek u konceptu izradio i jednoglasno usvojio. Pri izradi predloga držalo se na čelu, da se eksproprijaciju ima provoditi po načelu potrebe, pa se prema tomu ima 41. čl. ustava svatiti, da eksproprijaciju određuje ne imperativno, nego fakultativno.

Skupština bez debate usvaje predlog V. sekcije.

Šumarnik Bajić izveštava o radu I. sekcije glede zakonske osnove »O izlučenju šuma i šumskih pašnjaka u Bosni i Hercegovini«. Osnovu su izradila gg. Dr. Lujo Novak i min. savjetnik ing. Stencl uz pomoć sekcije. Pri donošenju osnove držalo se načela stvarne potrebe pučanstva, te se u tu svrhu imadu izlučiti potrebne površine, koli od države toli od privatnika.

Čita obrazloženje.

Skupština bez debate prima izvještaj sekcije.

Budući ostali radovi sekcija nisu dovršeni, prelazi se na šestu točku dnevnoga reda. Budžet za narednu godinu.

Posle odmora od 15 minuta blagajnik Čeović čita budžet za narednu godinu.

Po tom se otvara debata.

Gosp. Jovo Metlaš predlaže da se neuplaćena članarina ubere putem nadležnih ureda, koji bi moralnom silom djelovali na članove.

Blagajnik Čeović nadopunjuje predlog, da se nemarne članove briše, a zaostala članarina da se utera sudbenim putem te da se takovog člana ponovno primi tek onda, kada ponovi uplatnu pristupninu.

Primaju se jednoglasno oba predloga.

Blagajnik Čeović iznosi predlog prof. Dr. Levakovića, da se nagrada tajniku i blagajniku povisi, bar za 100%.

Predlog upravnog odbora glasi, da se plata blagajniku izjednači sa platom tajnika, t.j. obojici po 1000 Din mesečno, tipkačici da se povisi na 1500 dinara mesečno.

Osim toga, da se dade tajniku Marinoviću za prošlu godinu nagradu od 3000 Din, jer mu se ne povisuje mjesecna plaća.

Skupština jednoglasno usvaja predlog odbora.

Po svršenoj debati skupština jednoglasno prima budžet za god. 1924.

Prelazi se na 7. točku dnevnoga reda: eventualija.

1. Tajnik Marinović predlaže, da se obzirom na jedno stanje lovstva osnuje X. sekcija rada za lov.

Skupština jednoglasno prihvata predlog.

U sekciju ulaze gg. Ljuština, Dojković, Metlaš, Turkalj, Balen, Koprivnik, Rohr, Dr. Lenarčić, Šivic, Marinović, Dr. Zoričić, Tirich, Fay, Kopf, Bjegović, Hellebrant, Ružić, Božić, Piršić, Perušić, Čeović, Ilić, Ježić, Dubravčić, Rihtar, Bajić, Knežević, Ambrinac, Juvančić, Tropper, Sirouček, Havránek.

G. Nikola Petrović govorio o režiji u državnim šumama, koje da država još ne može voditi, te da se time zatiru mali i srednji trgovci, dok velikima pogoduje. U tom smislu stavlja svoj predlog od lanske skupštine, koji se otpućuje III. sekciji.

Gospodin Bilić govorio o prilikama šumarstva u Bosni. Napose iznosi ovaj predlog.

»U Bosni i Hercegovini ne posvećuje se šumarstvu onoliko pažnje, koliko to zaslužuju tamošnje prilike kraj dugotrajnih ugovora s raznim firmama.

Upliv pojedinih firmi već je tako daleko došao, da se ispravni činovnici, koji ne rade u interesu firme, iz takovih ugovornih područja odstranjuju. Tim se ubija svaka ambicija i volja činovnika za tačan i savjestan rad, a tim ne trpi samo ugled dotičnog sreza već i cijele šumarske struke, ne spominjući ogromne štetne posljedice i za samu državu, jer će ovako na zahtjev firme premješteni činovnik u buduće gledati firmi u njezinim i neopravdanim zahtjevima. Predlažem ujedno, da viši državni šumarski činovnici ne mogu biti u odboru ovakovih privatnih poduzeća.

2. Da se ne forsira s otvaranjem novih ali i zadnjih dvaju šumske kompleksa svoje vrsti Drinjača-Sebešić objicom na neprestano rastuću konjunkturu drveta — pogodovanom vrlo zgodnim položajem onih kompleksa, obzirom na trajnost državnih prihoda kao i narodno-gospodarske interese.

U koliko bi to ipak bilo određeno, preporuča se, da država izradi potrebne željezničke pruge Drinjača—Zvornik, Koviljača i Gor. Vakuf—Prozor—Rama, jer bi:

1. Ovim gradnjama znatno poskočila vrednost samih tih kompleksa kao i susjednih šuma, te drugog narodnog bogastva, kao rudokopa žive i sl. (Ruda Mačkara kod Gor. Vakufa.).

2. Omogućila bi se konkurenca i srednjeg i manjeg kapitala, umjesto da se eksplotacija državnih šuma monopolizira, kao što je to žalivože sad slučaj kod firme Eissler i Ortlib u Zavidoviću i Š.I.P.a.D. Dobrlin-Drvar (bijše Steinbeisove poduzeće).

Promet je na svim željeznicama istina ugovorom zajamčen, ali ga firme smetaju i čine nemogućim upravo za to, da svaku konkurenčiju suzbiju. Tamošnje pučanstvo čiji je šumski rad glavna privreda, izloženo je pojedinim firmama na milost i nemilost i ove ga izrabljuju.

Ova bi prometila morala država preuzeti u svoje ruke, a ne prepustiti ih firmama, kao što je slučaj u Krivaji (firma Eissler i Ortlib), što je dalo povoda mnogim i neopravdanim tužbama, tako da su mnogi drvotržci svoje poslove uzduž ove pruge moralni likvidirati, jer je firma promet kočila, mjesto da i dalje ostane konkurentom i da tako saraduju na povišenju šumske rente.“

Predlagač zatim opširno obrazlaže svoj predlog.

Predsjednik Lenarčić zahvaljuje govorniku na lepo razloženom predmetu; stvar će se predati na pretres III. sekciji.

Tajnik čita stigli predlog min. savjetnika Steve Lukača o istom predmetu. Zaključuje se, da se i taj predlog dade III. sekciji.

Predsjednik Lenarčić prekida zatim skupštinu.

Sutradan potpresjednik Ćirković otvara skupštinu u 11 sati.

Tajnik čita stlige brzjavne pozdrave: šefa kabineta Kraljevića, te nadšumara Pajića.

Dr. Lujo Novak izveštava u ime sekcije o Osnovi zakona o razgraničenju šuma u Južnoj Srbiji.

Potpresjednik Ćirković predlaže neka se upravni odbor ovlasti da ministarstvu dade mnenje u smislu izvještaja sekcija, što se prima jednoglasno.

G. ing. Perušić u ime III. sekcije, a povodom predloga Bilić-Lukač, o licitacijama u Bosni iznosi zaključak sekcije, koji ovako glasi:

»1. Ostajemo konsekventni rezoluciji, prihvaćenoj na redovnoj prošlogodišnjoj skupštini J.Š.U., kojom se Udruženje izjavilo načelno protivnim sklanjanju dugoročnih ugovara za eksploataciju državnih šuma i protiv posvemašnjeg prepuštanja takove eksploatacije u privatne ruke.

2. U konkretnom slučaju, gdje se radi o raspisanoj licitaciji dvaju većih državnih šumskih kompleksa u Bosni, a na napred spomenutom principu, — II. redovna glavna skupština J.Š.U. zaključuje, zamoliti gosp. Ministra, da se najavljenе licitacije odgode, dok po glavnoj upravi naročito izabrani odbor ne prouči cijelo pitanje unovčenja naših šuma, naročito pak sistem bosanskih ugovora, te iznese predlog, kako da se ove državne šume iskoriste što racionalnije i korisnije za državnu kasu.«

Moli skupštinu, da izvoli ovaj zaključak prihvati kao rezoluciju skupštine.

Nakon kratke debate prima skupština rezoluciju većinom glasova.

Potpresjednik Ćirković saopće, da su stlige mnoge brzjavke iz Bosne od strane privatnih lica, kao i okružnog prestožnika, o prilikama na pruzi Šum željeznica u Zavidoviću, koje drži u zakupu tvrtka Ortlieb i Eissler. Spomenuta tvrtka neće da se prugom vozi i druga roba osim njezina, ma da je ugovorom to dužna.

Predlaže, da se u tom predmetu predloži predstavka Ministarstvu.

Prima se da upravni odbor izradi predstavku i predloži Ministarstvu.

Potpresjednik Ćirković predlaže, da se iduća skupština održi u Sarajevo. Prima se.

Predlaže, da se Čehoslovačkom šumskom udruženju pokloni protudar. Prima se.

Reč uzima Svetozar Ivanović, koji se tuži, da se šumarima sa juga države, koji služe u najtežim prilikama, ne poklanja dovoljna pažnja u Udruženju. Tako ni jedan od njih nije biran u upravni, financijalni i činovnički odbor. Radi daljine i teškoće puta ne mogu oni dolaziti na glavnu skupštinu.

Predlaže, da se iduća skupština drži u Skoplju.

Potpresjednik Ćirković odgovara, da se nije znalo, da imade prisutnih iz Južne Srbije, a na poziv da se javi nije se nitko javio. Uostalom, u odbor

rima je bilo kolega, koji dobro poznaju prilike Južne Srbije. Skupština će biti u Sarajevu, ali prva naredna sjednica gl. uprave u Skoplju.

Gašo Vac predlaže, da se zamoli Ministarstvo Saobraćaja za što veće sniženje vožnje učesnicima glavnih skupština, onima iz udaljenih krajeva pače bezplatno.

Potpresjednik Ćirković odgovara, da je Ministarski Savjet donio odluku, da se nijednemu udruženju ne snizuje vožnja više od polovine. Upravni odbor će svejedno pokušati što se dade učiniti.

Podpred. ing. Karop, šef sarajevske direkcije, pozdravlja odluku, da se skupština održi u Sarajevu, te poziva sve prisutne da dodju onamo u što većem broju.

Ing. Mihajlo Ljuština izvještava u ime odbora ad hoc o materijalnom stanju činovnika. Iznosi rezoluciju odbora ad hoc, koja glasi:

»Godišnja skupština J. Š. U. na svome drugom sastanku na dan 21. augusta 1923. donela je ovaj zaključak:

Jugoslov. Šumarsko Udruženje pridružuje se akciji ostalih stručnih udruženja u zemlji u pogledu zaštite interesa fakultetskih obrazovanih državnih činovnika, u koju svrhu ovlašćuje upravni odbor, da izabere i delegira četiri člana — a dok se ovo ne izvrši, da ovaj zadatak vrše dosadanji delegati, određeni aktom broj 240 1923. Njihov je zadatak, da pristupe obrazovanju Saveza fakultetskih obrazovanih prestavnika pojedinih stručnih udruženja (inžinjeri i arhitekti, liječnici, profesori, veterinari itd), i da u kolaboraciji ovoga saveza nastanu, da se u specijalnim zakonima šumarskoga rezora što više obezbjedi staleški interes, ispravljajući time u korist fakultetlja ono, što se u okviru postojećih odredaba zakona o državnim činovnicima i ostalim službenicima građanskog reda dade ispraviti.

U isto vrijeme upućuje se upravni odbor, da po izvještajima i predlozima delegata doneše rešenje i o preduzimanju krajnjih mjera (kao napuštanje državne službe) za slučaj, ako se zahtjevi ne bi usvojili.«

Skupština jednoglasno prima rezoluciju na što referent govori o drugoj točci rasprave odbora ad hoc te čita slijedeću rezoluciju:

»Deputatna zemlja (livade i oranice) ima se dati u naravi svima državnim šum. činovnicima i zvaničnicima u području njihovih nadleštava, gdje ovaškovog državnog zemljišta ima; onim pak činovnicima zvaničnicima, koji služe kod nadleštava, gdje takovog državnog zemljišta nema, ima se dati u najbližim mogućim državnim šumama odnosno i u udaljenijim, ali skoncentrisano na jednom mjestu. Kao mjesta gdje se može dati skoncentrisano ovakova zemljišta, označuje se teritorije direkcija Apatin, Vinkovci-Zagreb, Ljubljana, Sarajevo i Skoplje.

Pravo na deputatnu zemlju imaju samo:

1. Čisto stručni šumarsko-tehnički činovnici po jednoj za sve jednakoj skali;
2. Šumarsko-računarski činovnici po zasebnoj drugoj skali;
3. Ekzekutivno-čuvarski činovnici (stručno-šumarski) po zasebnoj trećoj skali.

Skala se ima utvrditi prema grupama rada tako, da najviša grupa 1. kategorije ne može biti veća od trostrukе količine najniže grupe iste kategorije,

a skala za šumarsko-računarske činovnike može da bude najviše 75 % 1. skale, računajući 1. grupu 2. kategorije u tome pogledu ravnu šestoj grupi 1. kategorije.

Svima državnim šum. činovnicima i zvaničnicima ima se dati ogrevno drvo, postavljeno u dvorište (sa kojim dotični slobodno raspolaže) i to po prednjoj skali kao i za deputatnu zemlju.

Da se izuzetno dade ogrevno drvo nestručnim službenicima u šumarskom resoru i to u količini 75 % količine za stručne službenike.

Personalu, koji je zaposlen pri inspektoratu za pošumljenje krša, može se deputat reluirati iz fonda za pošumljavanje krša po pijačnim cijenama.«

G. Pichler opominje, da se pri tome zaboravilo na naše Križevčane, koje bi trebalo izjednačiti sa fakultetljama.

G. Ljuština odgovara, da je zakonom regulirano to pitanje, te Križevčani uživaju isto pravo kao i fakultetlije.

Skupština na to prima rezoluciju o deputatima.

G. Perušić govori, da se je zaboravilo raspraviti o prvom dijelu predloga g. Bilića, gdje govori o položaju činovnika u Bosni.

Na predlog predsjednika Ćirkovića prepusta se upravnom odboru, da tu stvar reši.

Potpresjednik Ćirković zahvaljuje zatim prisutnima na brojnom posjetu skupštine, te zaključuje skupštinu u 13. sati i 30 minuta.

Iskas uplaćene članarine i preplate u mjesecu julu za godinu 1922., 1923., 1924.

Redoviti članovi: Mihajlović Jovan, Mitrovica 50 D (za god. 1923.); Stanić Jovan, Mitrovica 50 D (za god. 1923.); Šarh Ivan, Vukovar 30 D (za god. 1922.) i 50 D (za god. 1923.); Schürer Ivan, Sarajevo 50 D (za god. 1923.); Ambrinac Josip, Vrbanja 17.50 D (za god. 1921.) i 32.50 D (za god. 1923.); Dereta Mihajlo, Otočac 12.50 D (za god. 1921.); Rosić Sreten, Pleternica 55 D (50 D za god. 1923., 5 D upisnina); Šimić Stjepan, Ogulin 80 D (30 D za god. 1922. i 50 D za g. 1923.); Jellman Bela, N. Gradiška 50 D (za g. 1923.); Fischer Maks, Novska 20 D (za g. 1923.); Majnarić Marjan, Ravna gora 35 D (za g. 1923.); Stipčić Filip, Bjelovar 50 D (za g. 1923.); Metlaš Jovan, Zagreb 50 D (za g. 1923.); Holl Ferdinand, Sarajevo 50 D (za g. 1923.); Brnjas Dragutin, Ogulin 50 D (za g. 1923.); Popović Dušan, Mitrovica 50 D (za g. 1923.); Grašovac Petar, Mrkopalj 50 D (za g. 1923.); Tropper Ivan, Vinkovci 50 D (za g. 1923.); dr. Edo Danda, Sarajevo 50 D (za g. 1923.); Zečević Vladimir, Maglaj 55 D (50 D za g. 1923. i 5 D upisnine); Balonček Franjo, Jajce 20 D (za g. 1922.); Šerbašić Karlo, B. Dubica 50 D (za g. 1923.); Vidmar Vilko, N. Kapela 50 D (za g. 1923.); Lazić Jovan, Petrinja 80 D (30 D za g. 1922. i 50 D za g. 1923.); Zec Dušan, Petrinja 50 D (za g. 1923.); Matolnik Ivan, Zagreb 50 D (za g. 1923.); Rosić Sreten, Pleternica 2 D (za pravila); Kauders Alfons, Sušak 50 D (za g. 1923.); Branko Dereta, Nijemci 50 D (za g. 1923.); Knežević Luka, Vlasenica 20 D (za g. 1923.); Babić Marko, Han-Kumpanija 80 D (za g. 1922. 30 D i 50 D za g. 1923.); Gorić Sulejman, Čajnice 50 D za g. 1923.); M. Marušić, Drnje 35 D (za g. 1923.); Kreč Milivoj, Bjelovar 30 D (za g. 1923.); Nikolaević Julio, Našice 50 D (za g. 1923.); Krašovac Jakob,

Milanovvrh 37 D (za g. 1923.); Crkvenac Josip, Bjelovar 50 D (za g. 1923.); Mareš Dragutin, Podravska Moslavina 50 D (za g. 1923.); Stjepan Kopf, Gospic 32,50 D (za g. 1923.); Bönel Julio, Đakovo 80 D (za g. 1923.); Jurković Fabijan, Jasenak 80 D (za g. 1922. 30 D i 50 D za g. 1923.); Dunst Viktor, Beli-Manastir 50 D (za g. 1923.); Ružička Kamilo, Sarajevo 35 D (za g. 1923.); Šćurovski Nikola, Bihać 50 D (za g. 1923.); Filipović Slavko, Ilok 50 D (za g. 1923.); Budiselić Mijo, Sv. Ivan Žabno 50 D (za g. 1923.); Polović Pavle, Ljeskovac 50 D (za g. 1923.); Pribik Franjo sen., Sarajevo 50 D (za g. 1923.); Pribik Franjo jun., Sarajevo 50 D (za g. 1923.); Vuković Petar, Zagreb 80 D (za g. 1923.); Vučković Milan, Lipovljani 50 D (za g. 1923.); Havranek Josip, Vukovje 30 D (za g. 1924.); Bugarović Ljubomir, Daruvar 50 D (za g. 1924.); Bogićević Aleksa, Pančevo 20 D (za g. 1923.); Kereškenji Vladimir, Sisak 30 D (za g. 1923.); Kariolić Stanko, Sušak 50 D (za g. 1923.); Vilović Nikola, N. Gradiška 20 D (za g. 1923.); Trötzer Dragutin, Zagreb 80 D (30 D za 1922. i 50 D za 1923.); Gerstman Arnold, Karlovac 50 D (za g. 1923.); Jovanović Slavko, Mitrovica 50 D (za g. 1923.); Novaković Svetozar, Pirot 50 D (za g. 1923.); Gaković Dušan, Han-Pijesak 50 D (za g. 1923.); Anderka Julio, Vinkovci 30 D (za g. 1923.); Raškovček Vjekoslav, Obrovac, 35 D (30 D za g. 1923. i 5 D upisnine); Branković Miloslav, Priština 80 D (30 D za 1922. i 50 D za g. 1923.); Trumić Danilo, Ilok 50 D (za g. 1923.); Gorzo Ladislav, Klenovnik 50 D (za g. 1923.); Strapajević Đuro, Vinkovci 50 D (za g. 1923.); Tropfer Antun, Vinkovci 50 D (za g. 1923.); Siruček Vjenceslav, Nuštar 50 D (za g. 1923.); Bilinski Stanko, Vinkovci 50 D (za g. 1923.); Marković Mihajlo, Beograd 50 D (za g. 1923.); Milić Đuro, Brza Palanka 50 D (za g. 1923.); Đoka Janković, Osijek 50 D (30 D za g. 1923. i 20 D za g. 1924.); P. Jaksimović, Ražnja 50 D (za g. 1923.); Damjanović Milutin, Raška 50 D (za g. 1923.); Korženski Ladislav, Ohrid 80 D (30 D za g. 1922. i 50 D za g. 1923.); Vasić Petar, Kumanovo 45 D (za g. 1923.); Vučetić Sava, Beograd 50 D (za g. 1923.); Spasojević Vukota, Beograd 50 D (za g. 1923.); Čebinac Zvezdan, Beograd 80 D (30 D za g. 1922. i 50 D za g. 1923.); Ćirković Miloš, Kruševac 50 D (za g. 1923.); Grünwald Josip, Našice 20 D (za g. 1923.); Gröger Franc, Našice 80 D (za g. 1922. 30 D i za g. 1923. 50 D); Kraljević Jovan, Beograd 80 D (30 D za g. 1922. i 50 D za g. 1923.); dr. Landikušić Stjepan, Beograd 50 D (30 D za g. 1922. i 20 D za g. 1923.); Lasman Dragutin, Zagreb 50 D (za g. 1923.); Rajković Đuro, Zagreb 25 D (za g. 1923.); Leustek Albin, Zagreb 80 D (30 D za g. 1922. i 50 D za g. 1923.); Golubović Lubivoj, Beograd 3 D (za upisninu 1923.); Konjuhov Vasilije, Beograd 5 D (za upisninu 1923.).

P o m a g a č i : Osmanagić Halil, Maglaj 25 D (za g. 1923.).

P r e t p l a t n i c i : Vlastelinstvo Klenovnik, Ivanec 50 D (za g. 1923.); Šumska uprava, Teslić 100 D (za god. 1923.); Češko Jugoslovenska knjižara (za A. Pišu, Praha) Zagreb 100 D (za g. 1923.); I. Jugoslovensko za šum. industriju, Zagreb 50 D (za g. 1923.); Šumarska škola u Sarajevu 100 D (za g. 1923.).

Iskaz priposlanih priloga fondu za propagandu Jug. Šum. Udruženja.

Bambulović Petar, šumarnik, Turbe 50 D; Šumska industrija Ugar, Turbe 1000 D; Daić (Rotšild) Eduard, prokurista, Sarajevo 300 D; Ing. Babić Bogdan, direktor, Sarajevo 300 D; Deić Ignjac, direktor, Laondon 100 D; Drvarska

radnja Davidović i dr., Čajnice, trgovac, Čajnice 100 D; Petrović i Radović, trgovac, Čajniče 50 D; Gorić Suleman, nadšumar, Čajniče 10 D; Gelić Josip, šumar, Varcar-Vakuf 70 D; Baihajer i sin, preduzeće, Han-Kram 500 D; Cigoja Krstić, preduzeće, Han-Pijesak 200 D; Vuković Lazar, šumar, B. Petrovac 25 D; Barucija Stevo, potšumar, Ljubinje 95 D; Vojkov Mihajl, šumar, Duvno 50 D; Trkulja Niko, šum. vježbenik, B. Novi 452 D; Šumarija Vareš, drž. nadleštvo, Vareš 245 D; Šumarija H. Kumpanija, drž. nadleštvo, Han-Kumpanija 650 D; Kincel Franjo (sakupio), šumar, Srebrenica 260 D; Šumarija Drvar, drž. nadleštvo, Drvar 1000 D; Šumarija Nemila, drž. nadleštvo, Nemila 523 D; Poglavar sreza bihačkog, Bihać 500 D; Pilipović Mato, šumar, Bjelina 200 D; Spjevak Teodor, šum. savjetnik, Šipovo 110 D; Novaković Milutin, nadšumar, Brčko 950 D; Ing. Divljak Tihomir, inžinjer, B. Gradiška 40 D; Neiwirt Franjo, nadšumar, B. Krupa 1000 D; Zečević Vladimir, šumar, Maglaj 235 D. Ukupno 9015 Din.

Službene vijesti.

Указом Његовог Величанства Краља од 21. септембра 1923. постављен је:

Јосип Борошић, окружни шумар друге класе Орк. Шумске Управе у Београду за секретара исте класе Генералне Дирекције Шума; **Велимир С. Рајковић**, окружни шумар пете класе Шумске Управе у Књажевцу за окружног шумара исте класе Шумске Управе у Бољевцу, — обојицу по потреби службе.

Емил Кундрат, шумарски надсавјетник у шестом чиновном разреду код Кр. Дирекције Шума у Загребу за шумарског надсавјетника истог чинозног разреда у Генералној Дирекцији Шума у Београду; **Иван Коропчак**, шумарско-рачунарски официјал десетог чиновног разреда Шумарског Одсека у Загребу за шумарско-рачунарског официјала истог чиновног разреда у Генералној Дирекцији Шума у Београду, — обојица по потреби службе.

Венцел Трах, шумар прве класе у деветом чиновном разреду код Сеоског Среског поглаварства у Бањој Луци; **Јосиф Тирић**, окр. шумар друге класе Шумске Управе у Бољевцу, стављени су у интересу државне службе у трајно стање покоја с правом на пензију која им по годинама службе припада.

Драгутин Матизовић, шумарски саветник у шестом чиновном разреду код Шумарског Одсека Министарства Шума и Рудника у Загребу, — у ликвидацији стављен је на властиту молбу у стање покоја с правом на пензију која му по годинама службе припада.

Богослав Косовић, шумарски надсаветник у петом чиновном разреду код Шумарског Одсека Министарства Шума и Рудника у Загребу и **Славко Сутлић**, шумарски надзорник у осmom чиновном разреду код Кр. Котарске Области у Ејеловару, стављени су у стање покоја с правом на пензију која им по годинама службе припада.

Јаков Мартиновић, срески надловац из Блажуја постављен је за среског надловаца у »Забрани лова Козара Планина«; **Иван Храст**, шумар велепоседа у Кокри постављен је за шумара првог разреда у десетом чиновном разреду за годишњом платом од 2400 динара код Шумске Управе на Бледу.

Драгутин Петрос, шумар трећег разреда код Шумске Управе на Бледу постављен је у интересу државне службе у стање покоја с правом на пензију која му по годинама службе припада.

Стеван Ивановић, подшумар прве класе код Шумске Управе у Пећи постављен је за шумарског повереника у десетом чиновном разреду код Кр. Котарске Области у Осеку, — по потреби службе.

Виктор Лозински, окружни шумар треће класе Шумске Управе у Аранђеловцу постављен за окружног шумара исте класе Шумске Управе у Косовској Митровици; **Милан Ђерговић**, подшумар прве класе Шумске Управе у Горњем Милановцу постављен је за подшумара прве класе Шумске Управе у Београду; **Милослав Бранковић**, подшумар прве класе Шумске Управе у Приштини постањен је за подшумара прве класе Шумске Управе у Пећи; **Владислав Новаковић**, окружни шумар треће класе Шумске Управе у Косовској Митровици постављен је за секретара треће класе при Дирекцији Шума у Скопљу, — сва четворица по потреби службе.

Антон Јовановац, шумарски надсаветник у петом чиновном разреду код Шумарског Одсека Министарства Шума и Рудника у Загребу у ликвидацији постављен је за шумарског надсаветника у петом чиновном разреду и известитеља Кр. Жупанијске Области у Вараждину; **Рудолф Колибаћ**, шумарски саветник у шестом чиновном разреду код Шумарског Одсека Министарства Шума и Рудника у Загребу, — у ликвидацији постављен је за шумарског саветника у шестом чиновном разреду и известитеља Кр. Жупанијске Области у Пожеги; **Јосип Гринвалд**, старији шумарски надзорник у седмом чиновном разреду код Кр. Жупанијске Области у Пожеги постављен је за шумарског надзорника у седмом чиновном разреду код Кр. Котарске Области у Беловару; **Велимир Керешкењи**, шум. надзорник осмог чин. разреда код Кр. Котарске Области у Сиску постављен је за шумарског надзорника у седмом чиновном разреду и известитеља Кр. Жупанијске Области у Загребу; **Левин Хајајзе**, шумарски надзорник седмог чиновног разреда код Шумарског Одсека Министарства Шума и Рудника у Загребу, — у ликвидацији постављен је за шумарског надзорника у седмом чиновном разреду код Кр. Жупанијске Области у Загребу; **Иван Чеовић**, шумарски надзорник седмог чиновног разреда код Шумарског Одсека Министарства Шума и Рудника у Загребу, — у ликвидацији постављен је за шумарског надзорника у седмом чиновном разреду код Кр. Котарске Области у Загребу; **Јосип Хекнер**, шумарски надзорник осмог чиновног разреда код Шумарског Одсека Министарства Шума и Рудника у Загребу, — у ликвидацији постављен је за шумарског надзорника у осмом чиновном разреду код Кр. Жупанијске Области у Загребу, — сви по потреби службе.

Радован С. Бабин, кр. шумарски надповереник у деветом чиновном разреду код Кр. Котарске Области у Осеку постављен је за шумарског инжињера у деветом чиновном разреду код Шумске Управе у Хан Кумпанији, — по молби; **Јурај Ивелић**, подшумар код Шумске Управе у Туберту постављен је за шумарског референта код Среског Поглаварства у Љубушком, — по потреби службе; **Сергије Кудријавчев**, надшумар друге класе код Дирекције Шума у Сарајеву постављен је за канцеларијског помоћника шумарског референта код Сеоског Среског Поглаварства у Бањој Луци, — по потреби службе.

Вјенцеслав Старчевић, шумарски акцезиста једанајстог чиновног разреда код Шумарског Одсека Министарства Шума и Рудника у Загребу, — у ликвидацији постављен је за шумар, акцезисту у једанајстом чиновном разреду код Кр. Котарске Области у Копривници; **Стјепан Матонички**, шумарски акцезиста у једанајстом чиновном разреду код Шумарског Одсека Министарства Шума и Рудника у Загребу, — у ликвидацији постављен је за шумарског акцезисту у једанајстом чиновном разреду код Кр. Котарске Области у Огулину, — по потреби службе.

Емил Ривосеки, шумарски надинжињер у осмом чиновном разреду и управитељ Котарске Шумарије у Глини постављен је за шумарског надинжињера у осмом чиновном разреду код Господарственог Уреда Имовне Опћине Ђурђевачке у Бјеловару; **Мија Рескоритић**, шумарско-инжињерски пристав код Котарске Шумарије у Трињима Имовне Опћине Бродске постављен је за шумарско-инжињерског пристава у десетом чиновном разреду и управитеља Кстарске Шумарије у Глини; **Јова Вукотић**, надофицијал осмог чиновног разреда код Господарственог Уреда Имовних Опћина Слуњско-Банских у Петрињи постављен је за надофицијала у осмом чиновном разреду код Господарственог Уреда Имовне Опћине Огулинске у Огулину; **Никола Бошњак**, писарнички официјал деветог чиновног разреда код Господарственог Уреда Имовних Опћина Слуњско-Банских у Петрињи постављен је за писарничког официјала у деветом чиновном разреду код Господарственог Уреда Имовне Опћине Крижевачке у Бјеловару; **Никола Смиљанић**, рачунарски официјал деветог чиновног разреда Имовних Опћина Слуњско-Банских у Петрињи постављен је за рачунарског официјала у деветом чиновном разреду код Господарственог Уреда Имовне Опћине у Новој Градишки, — по потреби службе.

Анте Марк, шумарски саветник шестог чиновног разреда код Шумарског Одсека Министарства Шума и Рудника у Загребу, — у ликвидацији постављен је за шумарског саветника у шестом чиновном разреду и известитеља Кр. Жупанијске Области у Госпићу; **Никола Шуберт**, шумарски надзорник осмог чиновног разреда код Кр. Жупанијске Области у Госпићу постављен је за шумарског надзорника у осмом чиновном разреду код Кр. Котарске Области у Сиску, — по потреби службе.

Милан Прстец, шумарски саветник седмог чиновног разреда и управитељ Котарске Шумарије у Красну постављен је за шумарског саветника у седмом чиновном разреду код Господарственог Уреда Имовне Опћине Оточке у Оточицу; **Божидар Најхолд**, шумарски надинжињер осмог чиновног разреда и управитељ Котарске Шумарије у Модрушу постављен је за шумарског надинжињера у осмом чиновном разреду код Господарственог Уреда Имовне Опћине Градишке у Новој Градишки; **Едуард Вајсенцел**, шумарски инжињер у деветом чиновном разреду код Господарственог Уреда Имовне Опћине Ђурђевачке у Бјеловару постављен је за шумарског инжињера у деветом чиновном разреду и управитеља Котарске Шумарије у Рачи; **Фрања Облак**, шумарско-инжињерски пристав у десетом чиновном разреду и управитељ Котарске Шумарије Имовне Опћине Ђурђевачке у Рачи постављен је за шумарско-инжињерског пристава у десетом чиновном разреду и управитеља Котарске Шумарије Имовне Опћине Огулинске у Модрушу; **Вјенцеслав Дубравчић**, шумарско-

Objava licitacije ogrevnog drva.

Kod Kr. Direkcije Šuma u Vinkovcima prodavaće se dana 18. oktobra o. g. u 11 sati javnom ofertalnom licitacijom ogrevno drvo rađeno prošle zime u proredama, i to:

Redni broj grupe	Kr. šumska uprava	Mesto gde se drva nalaze složena	Količina pr. met.	Vrsta drva	Rok za otpremn.	Procenbena vrednost Dinara
1	Morović	Obala Studve (pritoka Bosuta)	2.100	mešano : hrast, brest, jasen, topola	Do kraja ove godine	126.000
2		Obala Spačeve (pritoka Studve)	802	mešano : hrast, brest, jasen	isto	56.140
3	Nemci	Železnička stanica: Otok	1.210	isto	Po nagodi za stovarište	121.000
4		Srez Deš kod otvorene pruge Otok — Brčka (stovarište: Societe)	653	isto	Do kraja ove godine	45.710
5	Županja	Kod panja u srezu Lože	777	mešano : grab, hrast, jasen i brest	isto	38.850

Drva su u glavnom oblicu.

Opšti uslovi:

1. Pismene ponude imaju se predati u valjano zapečaćenom zavoju provedene sa 20 dinara taksenih marka. Ponudene sume moraju biti rukom pisane sa arapskim brojkama i pismenima. Na zavoju ponude mora biti jasno napisano: »Ponuda za ogrevno drvo od ponudjača . . . za grupu broj . . .«

2. Ponude se imaju predati najkasnije do 11 sati dana 18. oktobra o. g. kod blagajnice Kr. Direkcije Šuma u Vinkovcima.

Ponudi ima priležati vadium od 5 % (pet) od procenbene vrednosti, bilo u gotovom novcu, bilo u državom zagarantovanim hartijama od vrednosti ili onima vrednosnim hartijama, kojima država priznaje valjanost jamstva.

U ponudi mora ponudjač da izjavi, da su mu svi uslovi licitacije kao i zapisnika licitacije, koji zastupa ugovor dobro poznati, da na njih u celosti pristaje i da im se pokorava.

3. Ponude se mogu podnašati samo na svaku grupu zasebice.

4. Ponude podnešene posle određenog roka, nadalje telegrafske i komunikativne ponude, ne će se uzeti u obzir.

5. Kupovnina se plaća kod blagajnice Kr. Direkcije Šuma u Vinkovcima u roku od 14 dana od dana saopštenja, da je licitacija odobrena.

Kod plaćanja kupovnine, dužan je kupac još platiti na kupovninu 0·8% raznih doprinosa.

6. Svi podrobniji uslovi licitacije mogu se saznati za radnog vremena kod Kr. Direkcije Šuma u Vinkovcima, te Kr. Šumske Uprave u Morović, Nemci i Županja.

U Vinkovcima, dne 17. septembra 1923. god.

Kr. Direkcija Šuma u Vinkovcima.

Broj 3014/1923.

Predmet: Veleprodaja stabala otočke imovne općine.

Oglas dražbe stabala.

Na temelju odobrene drvosječe osnove za godinu 1923. i dozvole Ministarstva Šuma i Rudnika u Beogradu od 30. avgusta 1923., broj 25.321, prodavat će se kod šumsko gospodarstvenog ureda otočke imovne općine **dne 30. oktobra 1923. u 10 sati** prije podne putem javne pismene dražbe slijedeća u naravi brojnim kolom označena stabla.

Broj stabala	Šumarija	Sreza		Broj odjela	Šumski predjel	Stabala		Tehnički uporabiva drvana gromada m ³	Za gorivo uporabiva drvana gromada prost. m.	Isklična cijena Din	Opaska
		ime	broj			vrst	broj				
I.	Otočat	Crno jezero	4	7	Lisac	jela	4125	11.637		965.871	do stanice Lešće 19·3 km
II.	Pernišić	Ostrvica	15	30	Veliki vrh	"	2045	1785		186.348	do stanice Stu-denti 17·1 km
III.		Marković rudine	22	13	Rudine	"	3370	4030		245.830	do stanice Lešće 14·60 km
IV.		Godača	24	17	Žlibine	"	1110	1247		76.067	do stanice Lešće 8·3 km
V.	Vrhovine	Dolac	25	216	Drvenjak	bukva	3373	181	13.708	189.725	do stanice Vrho-vine 13·10 km
VI.		Stapa-ruša	27	27	Kosa više Gribodola	"	4185	8556	13.208	1,109.380	do stanice Jesenica 8·6 km
VII	Krasno	Bego-vata	18	50	Apatišan-ska kosa	jela	3500	4163		299.636	do morske stanice Sv. Juraj 37 km

Opći dražbeni uvjeti:

1. Dražbuje se samo putem pismenih ponuda, koje moraju biti valjano zapečaćene i propisno sa 20 Dinara biljegovane, te napred rečenog dana pre-dane do 10 sati prije podne po uredskom dobniku kod uručbenog zapisnika potpisanih ureda.

Broj skupine	Šumarija	Sreza		Broj odjela	Šumski predjel	Stabala		Tehnički uporabiva drvna gromada	Za gorivo uporab- iva drvna gromada	Isklična cijena	Din	Opaska			
		Ime	broj			vrst	broj								
		I.	Rijeka	30	25	Crni vrh	jela	2481	4309	478.299	od željez. stanice Vrhovine 12'8 km				
II.				1			"	2558	4218	468.198					
III.				3			"	1466	2597	262.297					
IV.				4			"	623	1108	100.828					
V.				5			"	844	1794	154.284					
VI.				6			"	957	2267	228.967					
VII.				7			"	597	1248	126.048					
VIII.				8			"	239	560	39.760					
IX.				9			"	546	1381	118.766					
X.				25	XVI.		"	3501	6653	405.833					
XI.		Dolac		VII.											
XII.		Marković rudina	22	15	Rudine		"	2495	4034	286.414					
XIII.		Komarnica		26	Crni vrh	crni bor	650	993		90.360				Izvoz na Vrhovine želj. stanica 3'8 km	
XIV.				26	"	"	1341	2096		127.856				Izoz na Doljane do želj. stanice Vrhovine 10'9 km	
XV.		Bijele gredje	14	29		bukva	3535	352 3811	5698	302.735	cjepko tvarivo			do želj. stanice Perušić 23'5 km	
XVI.		Perušić			Bilo istočni dio	"	3116	628 2068	4654	216.504	cjepko tvarivo				
XVII.		Bakovac	17	35	Bilo zapadni dio	"	3500	1087 1782	5379	236.810	cjepko tvarivo			do želj. stanice Studenici 21'7 km	
XVIII.		Lisina	20	37		jela	1246	2690		104.360				do želj. stanice Studenici 10'8 km	
XIX.		Jelovac Apatišan	11	47	Apatišanska kosa	bukva	540	168 213	1259	39.070	cjepko tvarivo			do mora stanice Sv. Juraj 29'2 km	
XX.		Krasno	Begovača	18	50		"	1550	203 107	2518	53.959	cjepko tvarivo			do mora stanice Sv. Juraj 37'0 km
XXI.		Knežev vrh		10	45		"	1160	237 178	2522	156.819	cjepko tvarivo			do mora stanice Sv. Juraj 14'5 km

Opći dražbeni uvjeti:

1. Dražbuje se samo putem pismenih ponuda, koje moraju biti valjano zapečaćene i propisno sa 20 Dinara biljegovane, te napred rečenog dana predane do 11 sati prije podne po uredskom dobniku kod uručbenog zapisnika potpisanih ureda.
2. U ponudi mora nudioć tačno naznačiti za koju se skupinu ovog dražbenog oglasa natječe, te da su mu opći i posebni dražbeni uvjeti dobro poznati i da ih u cijelosti prihvaca.
3. Ponutbena cijena imade glasiti jasno brojkama i slovima i to za svaku skupinu posebno.
4. Ponudi se ima priložiti u ime žaobine 10 % isklične cijene one skupine, na koju ponuda glasi.
5. Žaobina mora biti ili u gotovom novcu ili u tuzemnima za jamstvo prikladnim vrijednostnim papirima po burzovnom tečaju danom dražbe.
6. Odobrenje dražbe izriče Ministarstvo Šuma i Rudnika u Beogradu.
7. Kupovnina se ima uplatiti u četiri jednak obroka i to prvi u roku od 14 dana nakon obavesti o odobrenju dražbe, a ostala tri u tromjesečnim razmacima.
8. Rok za sjeću, izradbu i izvoz stabala ustanavljuje se do 31. prosinca 1925.
9. Posebni dražbeni uvjeti mogu se vidjeti za vrijeme uredovnih sati u pisarni ovog ureda i kod šumarije Otočac, Perušić, Vrhovine i Krasno.

U Otočcu, dne 8. septembra 1923.

Šumsko gospodarstveni ured otočke imovne općine.

Broj 4321—1923.

Oglas

o velikoj prodaji hrastovih i drugih drveta.

Kod šumsko-gospodarstvenog ureda u Sremskoj Mitrovici prodavaće se putem javne pismene licitacije dana **19. oktobra 1923. god.** u 11 sati pre podne ova drveta:

Osnovana godine 1846.

Prva hrvatska štedionica

u Zagrebu

Dionička glavnica Din 50,000.000.—

Pričuve „ 34,000.000.—

Ulošci preko . . „ 450,000.000.—

Podružnice:

Beograd, Bjelovar, Brod na Savi, Crikvenica, Celje, Čakovec, Daruvar, Delnice, Djakovo, Gjurgjevac, Ilok, Karlovac, Kraljevica, Križevci, Ljubljana, Maribor, Mitrovica, Nova Gradiška, Novi Sad, Ogulin, Osijek gornji grad, Požega, Rijeka, Senj, Sisak, Sušak, Skoplje, Sv. Ivan Zelina, Subotica, Varaždin, Vel. Gorica, Vinkovci, Virovitica, Vukovar, Zemun, Zagreb Ilica broj 111 a.

Ispostave: Osijek donji grad, Rab.

Mjenjačnica: Zagreb Ilica broj 5.

Brzopostavni naslov: PRAŠTEDIONA

„SLAVEKS“

dion. društvo za šumsku industriju, Zagreb.

Proizvadja i eksportira: Rezanu hrastovinu najbolje slavonske kakvoće sa pilane Brod n./S. Parenu i neparenu bukovu gradju znamenite kakvoće sa pilane Pakrac.

„SLAVEKS“

société anonyme d' exploitation forestière,
Zagreb.

Produit et exporte: Sciage Chêne, de meilleure qualité de Slavonië de sa scierie de Brod s./S. Sciage Hêtre de la célèbre provenance de Pakrac de sa scierie de Pakrac (Slavonie) Etuvagé égal. Usine de talons en bois de Hêtre.

SLAVONIJA

društvo na dionice
za industriju drva

ZAGREB, Mažuranićev trg 11.

Telefon broj 20 - 56 i 17 - 22.
Osnovano godina 1904.
Zaposleno 1200 radnika.

Brzojavi: „SLAVONIJA“.
Dionička glavnica K 80,000.000.
Pričuvna glavnica K 37,5000.000.

Parna pilana, tvornica furnira, pokućtva, sjedala za stolice i parketa u Brodu na Savi.

Izradjuje razanu gradju iz svih vrsti tvrdog drveta, naročito iz slavonske hrastovine, zatim furnire iz svih vrsti domaćog i eksotičnog drveta te iz vočaka. Sjedala za stolice i parketa iz hrastovine i bukovine.

Proizvadja masivno pokućtvo iz bukovine, hrastovine, brestovine, jasenovine i javorovine.

Podružnice i zastupstva u Beogradu, Brodu n. S., Wienu, Pragu, Brnu, Budapešti, Segedinu, Oradea Mare (Nagyvárág), Aradu i Bukareštu.

NAŠIČKA TVORNICA TANINA I PAROPILA D. D.

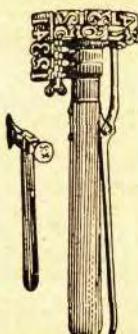
Centrala **ZAGREB**, Mažuranićev trg br. 23.

Parne pilane u Sušine-Gjurgjenovcu,
Ljeskovici i Andrijevcima, tvornice
tanina, parketa, bačava i pokučtva
u Sušine-Gjurgjenovcu.

Preporuča sve vrsti i izradbe tvrdog
drva, parkete, bačve i uredski ame-
rikanski namještaj.

Za šumske industrije i trgovce drva:

Pravi Göhlerovi
kolobroji, šum-
ski čekići, čekići
za daske, klupe
za mjerenje,
vrpce za mje-

renje, brojevi iz
ocjeli u svim
veličinama naj-
bolje vrsti,
šumske krede i
olovke — kod

ŠANDORA SCHNELLERA, rezbara

ZAGREB, Strossmayerova ulica 6.

Prva medjimurska tvornica pletene žice i željeznog pokućtva

Brzojavi: „Drotara“. d. d. u Čakovcu. Brzojavi: „Drotara“.

Željezno pokućtvo. - Ulošci za krevete u drvenim i željeznim okvirima. - Strojno žično pletivo u svim mjerama. - Bodljikava žica. - Košare za blago. -

Rešeta za šljunak. - Pera za pokućtvo.

Čistila za noge. - Bravarske željezne konstrukcije.

- Najpreciznije izradjene ograde za vile, parkove, željezne kapije i vrata etc. etc.

Na zahtjev šaljemo bezobvezne proračune i nacrte.

KR. PRODAJA BARUTA.

**INDUSTRija ORUŽJA
BOROVNIK i VRBANIĆ, ZAGREB**

JURIŠICEVA ULICA BROJ 9.

Prodaja svakovrsnog oružja, municije i lovačkih potrepština.

Obavljamo svakovrsne popravke, koji spadaju u puškarsku struku, kao i montiranje dalekozora.

Vlastita tvornica pušaka u Borovlju (Ferlach).

(Prodaja na veliko i na malo.)

Dioničarsko društvo
za eksploataciju drva
Zagreb, Gajeva ul. 32

Telefon 16-34, 14-55, 12-38.
Brzojavi: „EXPLOITAT“.

Parna pilana i tvornica
parketa Virovitica.

Parna pilana Teslić.

Prodajni ured Banja-Luka.

Proizvadja i eksportira:
hrastovu robu, parenu i
neparenu bukovinu, me-
kanu rezanu gradju, gorivo
drvo te parkete.

Société Anonyme
d'Exploitation forestière
Zagreb, Gajeva ul. 32

Téléphone 16-34, 14-55, 12-38.
Télégrammes: „EXPLOITAT“.

Scierie à vapeur et fabrique
de parquets Virovitica.

Scierie à vapeur Teslić.

Bureau de vente Banja-Luka.

Produits et exportés:

matériaux eu chêne, hêtre
étuvé et non étuvé, bois ten-
dre matériaux de construction
et matériaux sciés et bois pour
chauffage et parquets.

**„CROATIA“ dioničko društvo
za industriju drva**
u Zagrebu, Zrinjski trg 17

Proizvadja i eksportira raznovrsni drvni materijal.

Specijalna proizvodnja u Siraču kraj Pakraca:
bukov pareni in nepareni rezani materijal.

Šumska industrija

FILIPA DEUTSCHA SINOVI

Vrhovčeva ul. 1

Z A G R E B

Telefon broj 47

PARNA PILANA U TUROPOLJU.

Export najfinije hrastovine. — Na skladištu ima velike količine
potpuno suve hrastove gradje svih dimenzija.

UTEMELJENA GODINE 1860.

Lovske puške sviju vrsti

od jednostavnije do najfinije izrade, za sačmu ili kuglu, trocjevke, automatične pištole, floberpuške, po tipu ili na-rudžbi, municiju i pribor dobavlja najjeftinije, nadalje preuzima i izvršuje popravke i preudezbe oružja sviju vrsti

SLOVENSKA TVORNICA ORUŽJA

prije: P. WERNIG, BOROVLJE, d. s o. j.

RADOVLJICA (SLOVENIJA).

Želite li biti dobro obezbjeđeni

za razne zgrode u životu, обратите se nečaseći, na domaći osig. zavod

„CROATIA“ ZAGREB, MAROVSKA UL. 1.
(u vlastitoj palači)

ili na njene podružnice i glavna zastupstva: Beograd, Banjaluka, Bjelovar, Čakovac, Ljubljana, Novi Sad, Osijek, Požega, Rijeka, Sarajevo, Split, Subotica, Veliki Bečkerek i Trst gdje se primaju uz najkulantnije uslove

osiguranja na ljudski život u svim kombinacijama

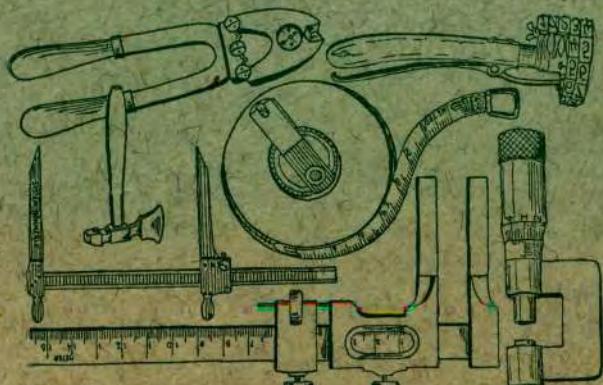
Najnovije, najkulantnije i najprobitačnije osiguranje na doživljaj
i smrt uplatom premije jedan put za vazduh.

Police „Croatie“ za osiguranje života služe oficirima kao kaucija pri ženidbi.

Prva zagrebačka tvornica štampilja i pečata
IGN. JUSTITZ, rezbar ZAGREB

STROSSMAYEROVA UL. 8. — Veliko skladište alata za
doznamku i mjerene drveta; kao Göhlerovi kolobroji pro-
mjerke (klupe),

mjeračke vrpce iz
platna i čelika,
šumski čekići,
boje, krede (ot-
porne protiv kiše)
brojevi iz ocijeli i
gume i t. d.

NATISNILA UČITELJSKA TISKARNA V LJUBLJANI.
